

80
Indoch
8

DE L'OCCIDENT
DE TRADUCTIONS
Président Supérieur RENÉ ROBIN
MILE VAYRAC et NGUYỄN VĂN-VĨNH

DEPT. LEGAL
MIAI-NU'O'NG LÊ-CỐT

MANON LESCAUT

Của ông thầy-dòng PRÉVOST soạn
NGUYỄN VĂN-VĨNH diễn quốc-âm

FASCICULE III

17567

*Certifié de tirage s'élevant à quinze mille ex.
Hanoi le 6 Mai 1932*

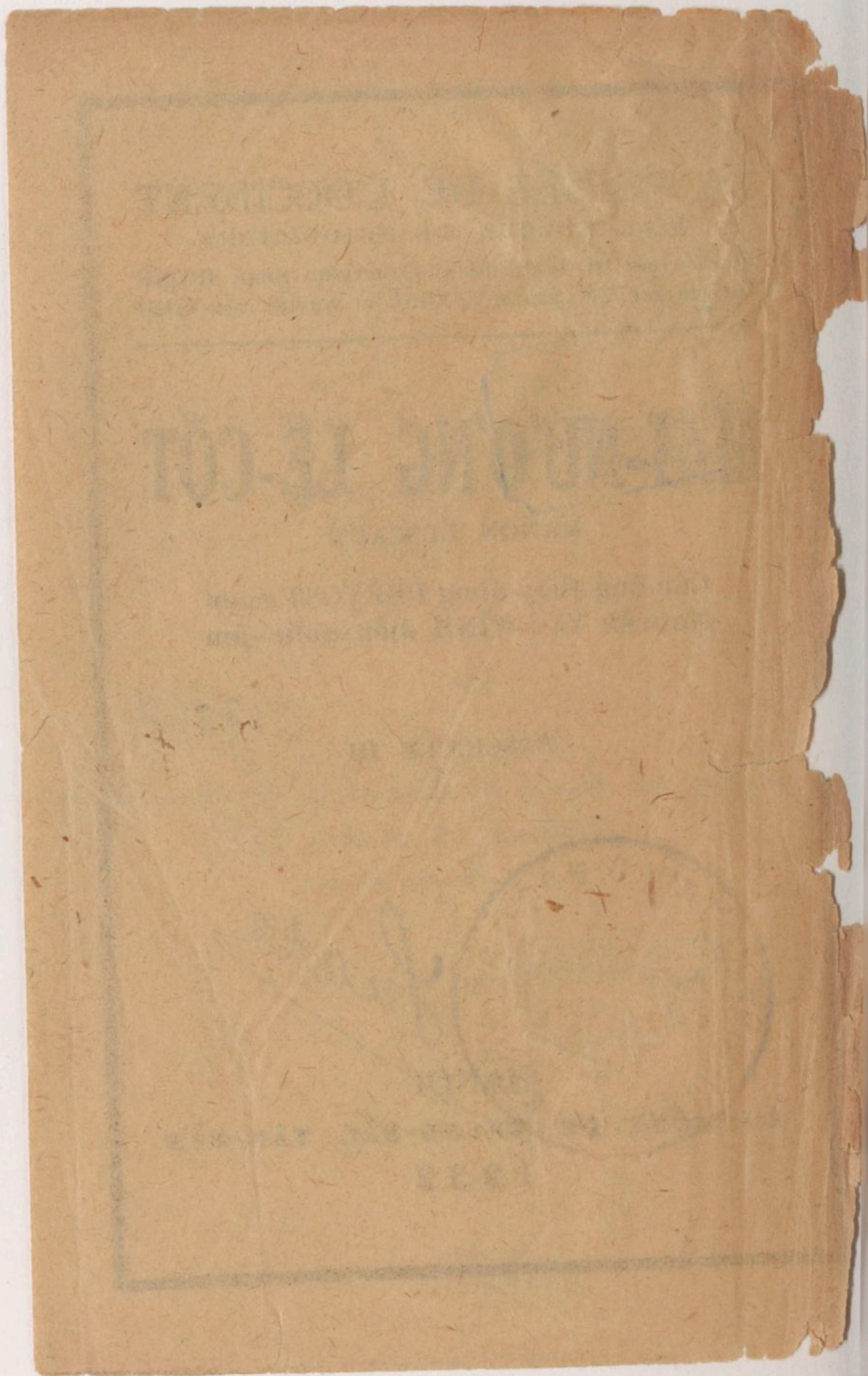
Guare

HANOI

ÉDITIONS DU TRUNG-BẮC TÂN-VĂN

1932

8

MAI-NU'O'NG LÊ-CỐT

MANON LESCAUT

Của ông thầy-dòng PRÉVOST soạn
NGUYỄN VĂN-VĨNH diễn quốc-âm

—————
QUYỀN THỨ BA

DEPOT
17567

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

1954

PHYSICS 309

cắm thì hẳn là lo chạy cho ra. Tôi thừa lại phần e cha mẹ già đau xót, phần sợ tai tiếng đến nhà. Sau hết cố hẹn với tôi đi ra bẩm ngay với quan chánh Cảnh-sát, nói rằng :

--- Con để cha cứ ra bẩm quan chánh Cảnh-sát, dầu chẳng được việc gì, cũng đón trước được cái lòng điên-đảo của Mỗ phú-gia. Lão hăm hăm mặt giận mà ở đây bước ra, chắc rằng có sự chẳng lành, vì thân-thể lão to lắm đó.

Tôi nóng lòng nóng ruột mà chờ ông cố trở về, khác nào đũa có tội chờ lời thảm kết một sống hai chết của quan Tòa vậy. Tôi nghĩ đến nàng phải vào phúc-đường thì trong lòng cực-khổ khôn nói xiết. Nơi đó là một nơi ô-uế, người đàn-bà đã vào đến đó là mất danh tiết một đời. Vả tôi lại không biết họ đem nàng vào đó thì họ dãi nàng tàn-tệ ra thế nào? Chỉ văn thanh thấy một vài cách áp-chế kẻ phụ-nữ ở trong sở ấy, những nghe thấy nói mà kinh. Tôi quyết lòng đi cứu nàng cho được, muôn sông cũng lội, muôn non cũng trèo, mấy mươi ức triệu lần chết, tôi quyết cũng không quản. Vì nếu tôi không nghĩ được cách gì ra khỏi *Thánh La-da*, thì chắc hẳn tôi dám đem lửa mà đốt cho cháy nhà ngục-thất.

Tôi bèn nghĩ đến phương-kế trốn ra cho
thôi, đề nghị quan trên cố tình cầm giữ,
thì đem kế ấy mà quyết thi-hành. Bae
chiêu não-lực của tôi, tôi đem hết ra mà
nghĩ-ngợi, tính ngược tính xuôi, đủ các
cách làm, mà không nghĩ được cách nào
điện cả, chỉ những e thoát khỏi chẳng thấy
đâu, cơ-muru làm không khéo mà tiết-lộ
ra, thì đang tội nhẹ lại hóa tội nặng, đang
buông lỏng lại hóa buộc chặt. Tôi sức nhỏ
đếm một vài người bạn thân, có thể cầu-
cứu được, nhưng biết làm thế nào mà
thông được tin mình cho những người ấy
biết bây giờ? Sau cùng tôi nghĩ ra một kế,
chắc là kế diệu nhất, quyết hẳn phải được.
Tôi tính chờ ông cố đi nói cho tôi về đã,
xem nói mà đăt thì thôi, bằng nói không
xong thì tôi quyết là dùng đến kế hay mới
nghĩ ra sau đó.

Một lát thì ông cố về. Tôi nhìn mặt cố
từ đằng xa, chẳng thấy thí gì là thí hơn-
hở, chắc không phải là người đem tin
mãng rồi. Cố về cố nói:

— Con^o ơi, cha đã vào hầu quan chánh
Cảnh-sát, nhưng cha vào hầu ngài khi chậm
quá. Mỗ phú-ông đã vào hầu ngài từ trước
cha, thì ra lão ở đây lão đi ra, lão vào liền
ngay đó, lão bậm báo làm sao chẳng biết.

cha ra đến nơi thì vừa thấy quan-lớn ngài truyền lệnh giam giữ con cho chặt.

Tuy nhiên, cha cũng cứ chuyện thật của con, cha đem kể ngài nghe, thì trận lôi-đình hình như cũng ngớt. Ngài cười lão-già tinh-khi tòm-tem, rồi ngài dạy cha rằng phải giữ con cho đủ sáu tháng, để lấy lòng phú-ông một chút; ngài lại truyền thêm một câu rằng: Vả sự giam chấp đó, cũng hơi có ích cho thằng bé, rồi ngài dặn cha rằng từ nay phải dãi con một cách nhàn-từ. Trước kia không có ai dặn, cha còn dãi con như thế, phương-chi là từ nay được lệnh quan trên.

Cố nói dông-dài mãi mãi, để cho tôi kịp nghĩ được một câu hay, tôi nghĩ rằng nếu bây giờ ta ra mặt nóng-nảy muốn ra ngoài quá, thì có lẽ hỏng mất cơ-muru. Vậy thì ta phải làm ra dạng đành lòng ở đó, gặp người thương mến cũng là may, sau tôi chỉ xin cố cho tôi có một thứ ân đặc-biệt, là được thông tin với người bạn tu-hành ở tràng *Thánh Xung-bích*, và cho phép bạn thỉnh-thoảng vào thăm tôi ở nơi ngục-thất, cố liền thuận cho tôi điều ấy.

Người bạn tôi muốn thông tin cho biết đó chính là *Tỉ-ba*. Không phải là tôi có mong gì *Tỉ-ba* giúp được tôi trong việc trốn

đâu. Song tôi muốn dùng bạn một cách lắt-léo mà không cho bạn biết. Nói tổng lại thì mưu của tôi định bày như thế này : Việc tháo cũi xỏ lồng thì phải giao cho Lệ-cốt kiểm lấy vài người trong bọn. Viết thư cho Lệ-cốt thì khó, phải viết qua tay Tỉ-ba mới được. Nhưng Tỉ-ba vốn đã biết Lệ-cốt là anh tinh-nương tôi rồi, chắc không khi nào bạn có chịu mang tin của tôi cho người ấy. Vậy thì thư gửi cho Lệ-cốt, tôi phải bỏ vào một phong-bì khác, để gửi cho người nào lương-thiện khác, rồi nhờ người ấy chuyển đưa cho, thế thì họa may nhờ Tỉ-ba có nhận mà đưa giùm. Nhưng việc khó-khăn như thế, đưa thư cho nhau, e nữa không đủ, tôi cần phải gặp mặt Lệ-cốt. Trong thư tôi mới bảo hẳn giả danh là anh cả tôi ở nhà-quê ra, xin vào thăm em trong ngục-thất, nhiên-hậu mới bàn định với nhau những phương kế chắc nhứt và nhậy nhứt thì dùng.

Ông cố liền sai người ra bảo Tỉ-ba rằng tôi muốn gặp mặt. Tỉ-ba vốn biết tôi ở *Thánh La-da* rồi. Có lẽ bạn tôi biết tin ấy thì cũng mừng thăm, mong rằng có họa thế phen này tôi mới tu-tĩnh lại. Bạn được tin mới, bạn liền chạy tới.

Hai anh em trò chuyện với nhau, thật là thân thiết. Bạn tôi muốn biết ý tôi định

những sau này ăn ở làm sao. Tôi thành-thực mà cởi mở bụng dạ ra cho bạn xem hết, duy trừ có việc mưu đồ đi trốn là tôi giấu kín mà thôi. Tôi nói với bạn rằng :

— Anh ơi, ai kia thì em còn giấu giếm. Đến như trước mắt anh, thì em bụng dạ làm sao, há lại chẳng phơi ra làm vậy. Nếu anh nhìn thấy em ngày hôm nay, mà anh tưởng là nhìn thấy một người ngoan nết, tiết độ, đã tu-tĩnh được sự đam-mê, đã quên dứt được nàng *Mai-nuong Lê-cốt* rồi, thì anh thật nhìn sai. Em xin thú thật rằng bốn tháng về trước anh gặp em thế nào thì bây giờ anh gặp em cũng như thế, vẫn say, vẫn đắm, vẫn yêu, vẫn thương, vẫn khổ vì một tâm tình bo-hiếu; vẫn nhiệt thành mà đuổi theo cho kì được một cái sướng thỏa với nàng mà thôi.

Bạn tôi nghe tôi nói thế, thì lắc đầu mà nói rằng tôi đã liều mồm mà nói đến câu ấy thì tội nan dung thứ. Thế mới hay trong những kẻ phạm tội, có kẻ đắm say ở cái khoái-lạc hư-vô của sự ăn chơi đến nỗi dám đại thanh tặc hô mà nói rằng ăn chơi sướng hơn là đạo-đức. Than ôi! những kẻ ấy không biết rằng cái khoái-lạc họ thích đó, nhứt dai là bào-ảnh mà thôi, chứ có phải là cái khoái-lạc thật ở đâu. Nhưng

mà công-nhật như tôi rằng vì sự đắm say nên tội lỗi, nên khổ sở, mà lại cứ thuật tình ở nơi tội lỗi, ở nơi khổ sở, thì thật là một ý-tưởng phản-đối, cảm-tình phản-đối lạ lùng, tui thay cho cái lý tình của một đấng nam-nhi, trời cho đã biết nghĩ mà lại từ chối cái điều mình đã nghĩ ra

Tôi đáp lại:

-- Anh ơi, đánh người ta, người ta không kháng cự lại mà thắng, thì dễ thay! dễ thay! anh đã thuyết lý, để em cũng xin có một đôi lời biện bạch. Thế anh đã chắc rằng cái khoái-lạc của sự đạo-đức là khoái-lạc thật, không có điều gì khổ sở, điều gì cách trở, điều gì phiền não theo sau ru? Thế thì những chỗ ngục hình, những cách áp chế của phường bạo-chúa hôn-quân thường đem ra mà làm cực người ngay, anh gọi tên nó là những cái gì? Hay là anh cũng sáng như mấy người tin thương huyền-lý mà nói rằng phạm những cái làm đau xác thịt, là khoái-lạc cho linh-hồn? Câu ấy thì em chắc là anh không dám nói, vì đó là một câu ngược lý, tài biện bạch nào cũng không chống cho đứng nổi. Vậy thì cái khoái-lạc của đạo-đức mà anh cá-tụng luôn mồm đó, cũng có lẫn lộn với muôn vàn nỗi đau đớn, nỗi cực khổ. Nói cho đúng nghĩa thì chẳng qua nó cũng là

mơ ưu phiền kết lại, hình như một cái màn lụa, để cho bọn anh mơ hồ mà soi qua tưởng thấy cái khoái-lạc đâu ở bên kia. Ấy thế mà cái sức mơ-tưởng của người ta làm được cho kẻ đau thấy sướng, khổ thấy vui, cũng bởi chúng tưởng rằng bên kia cái sâu-não khổ-sở, có cái khoái-lạc. Cái sự tôi mơ-tưởng rằng bên kia cái sâu-khổ của tôi, cũng có một cái khoái-lạc của tôi, ngấm ra cho cùng, nó cũng là một giống mơ-tưởng với cái mơ-tưởng của anh, thì sao anh lại gọi nó là một cuộc ý-tưởng phản đối, cảm-tình phản đối? Tôi yêu *Mai-nương*. Vì sự yêu-đương ấy mà tôi phải chịu trăm nỗi đắng-cay sâu-khổ, nhưng tôi trông qua cái màn sâu-khổ ấy thì tôi hi-vọng thấy một cuộc cùng nàng an-nhàn vui vẻ. Cái lối tôi đi là một lối thâm-sâu, nhưng đi con đường gai góc mà mong đến chỗ cực-điểm khoái-lạc của mình, thì chông gai cũng hóa ra hoa. Tôi chật-vật để đến được với nàng trong ba năm mà đến được trong một giây phút thôi, tôi cũng bỏ hết cả những điều chật-vật rồi. Vậy thì bên anh với bên tôi, mà tôi nom mọi sự đều tương-tự cả. Có khác nhau chút nào chẳng nữa, thì tôi tưởng cái chỗ khác ấy, hay ở bên tôi mà dở ở bên anh. Bởi vì cái khoái-lạc của tôi mong

đời, là một cái khoái-lạc gần, mà cái khoái-lạc của anh mơ tưởng là một cái khoái-lạc xa. Cái khoái-lạc của tôi cùng với mọi điều cực-khổ là đồng chủng-loại, nghĩa là có cảm-giác đến ngũ quan, lúc khổ thân mình thấy khổ thế nào, thì lúc sướng thân mình cũng thấy sướng như thế. Còn cái khoái-lạc của anh, thì thật là không biết nó về chủng loại nào, chỉ nhớ có cái lòng thành tín mà chắc được rằng có nó mà thôi.

Ti-ba coi dạng nghe tôi nói thế mà giật mình lùi lại hai bước, nghiêm nét mặt mà rằng những lời tôi nói đó chẳng những ngược lý mà lại còn trái hết cương-thường tôn-giáo :

— Anh đem những nỗi cực-khổ của anh ra mà tỉ với những cách gian-truân vi đạo, thật là một ý-tưởng ngô-ngịch hỗn-hào, ngạo-mạn quỉ thần trời đất.

— Em xin thú rằng, sự so sánh ấy không thích hợp nhưng mà xin anh đã bác em thì cần thận ở chỗ này : Việc thuyết-lý của em không phải lấy cuộc so-sánh ấy làm cột-cái đầu. Nguyên em thấy anh cho kẻ mê gái vô duyên là một cuộc cảm-tình phản đối thì em có ý giảng nghĩa cái cuộc phản đối ấy cho anh nghe đó mà thôi. Em tưởng em đã phân biện tách bạch ra

rằng nếu đó là một cuộc cảm-tình phản-đối, thì bọn đạo đức anh cũng ở trong một cuộc cảm-tình phản-đối khác. Em coi hai lẽ tương đồng là tương đồng theo cái nhỡn-giác đó mà thôi. Giờ em cũng vẫn còn cãi rằng hai lẽ tương đồng như thế.

Hoặc anh cãi lại em rằng, cái giới-hạn của đạo-đức cao hơn cái giới-hạn của ái-tình nhiều. Câu ấy nào có ai từ chối không nhận? Nhưng mà đó không phải là vấn-đề đòi ta đương giải đâu mà. Chính-đề của câu chuyện anh em ta đàm-luận, là đàm-luận về cái sức chịu được cực-khổ của ái-tình, đối với cái sức chịu được cực-khổ của đạo-đức. Ta thử lấy cuộc kết-quả mà suy nguyên-nhân, thì có phải bên đạo-đức biết bao nhiêu người đào tị, nghĩa là phá giới, đương đạo-đức mà dâm hư đại. Mà bên ái-tình thì ít kẻ đào-tị lắm. Lấy đó mà suy, thì bẫm sinh cái tính người, ta nên thiết-tha về ái-tình hơn là thiết-tha về đạo-đức.

Hoặc-giả anh lại cãi em câu nữa, rằng kẻ làm việc đạo-đức họa là mới có khi gặp hoạn-nạn, chứ có phải hoạn-nạn là một sự bất đắc bất nhiên của nhà đạo-đức đâu. Những phường bạo-quân ác-chúa đời bây giờ còn đâu nữa. Bây giờ làm gì có câu-rút để hành binh kẻ có đạo nữa đâu. Biết bao nhiêu là kẻ đạo-đức được trúng câu

lịch thiện phùng thiện, được an nhàn sung sướng. Anh nói thế, thì em lại xin thừa anh rằng cũng nhiều kẻ trai gái mê nhau mà được an nhàn sung-sướng. Mà có khác nhau một điều chẳng nữa, lại là một sự khác nhau lợi cho bên ái-tình. Bởi vì trong cuộc ái-tình đâu kẻ yêu nhau cũng có một đôi khi phụ-bạc cùng nhau, nhưng yêu nhau lúc nào, hãy biết vui-vẻ sung-sướng với nhau một lúc ấy. Đến như tôn-giáo thì chỉ buộc người ta những việc buồn-rầu đau-đớn mà thôi.

Tôi nói đến câu ấy, tôi thấy cái vẻ mặt bạn tôi lại thêm ưu-phiền, thì tôi lại vội vàng chống-chế ngay rằng :

— Xin anh chớ vội ưu-phiền. Em nói ra bấy nhiêu câu, không phải là em có ý ngạo-mạn thần-linh, hay là bài-bác điều thiện đâu. Chủ-ý của em là chỉ cốt tỏ cho anh biết rằng muốn khuyên ngăn người đang mê gái, không cách nào là cách vụng che bằng nói sự mê gái không có điều gì khoái-lạc, chỉ có đạo-dức là khiến cho ta khoái-lạc mà thôi. Anh ơi, ta cứ lấy ngay cái thân thể chúng ta ra mà xét, cũng đủ biết trời bằm sinh ra ta, duy có sự vui-vẻ là toại chí chúng ta mà thôi. Em đổ ai có biện được các-lý mà tỏ ra ý-tưởng nào tương-phản với ý-tưởng ấy. Mà trong cuộc vui-vẻ, thì

chông cuộc nào êm-dềm cho bằng cuộc trai gái thương nhau. Câu ấy ta chẳng phải nói lòng lâu mới biết là thực. Dầu ai khéo kiếm những lời vóc gấm mà làm cho ta tin được rằng ở đời còn có thú khác thú hơn cái thú ái-tình, thì ta có mắc lừa mà nghe chẳng nữa, cũng chẳng mắc lừa được lâu. Khi ta đã vỡ ra rồi thì ai nói làm sao cho ta tin ở thú khác, ta cũng nghi-ngờ mà không tin nữa.

Vậy thì hỡi hỡi anh đạo-đức của em ơi! anh có muốn khuyên can cho em hồi tỉnh mà trở về đường đạo-đức, thì xin anh cứ việc nói rằng đạo-đức là một sự khần-thiết của người ta. Nhưng em xin anh đừng dạy quá lời, mà giấu em không cho em nom thấy cái đạo-đức là một gái già hay nhăn-nhó mặt. Anh có muốn can em đừng đam-mê sắc dục nữa, thì xin anh cứ nói rằng cái thú sắc dục là thú một thời, là một sự phả rần, phải cấm, toại chí trong một lúc, mà trăm nghìn nỗi đau-đớn theo sau, rằng nó khoái-lạc như thế, nên ai nhịn được, trời mới đền công. Anh nói thế, thì họa may có chuyện động được lòng em, chứ xin anh đừng phũ miệng mà nói rằng những tấm lòng biết cảm-giác như lòng chúng ta, mà lại không biết trần-gian duy có thú ấy là thú cực điểm.

Tôi nói mấy câu sau đó, thì coi vẻ mặt bạn thấy dần dần tươi-tỉnh lại, bạn cũng chịu rằng trong tư-tưởng đó, lắm lẽ xuôi tai, duy bạn chỉ hỏi có một câu : sao tôi đã biết trời có đèn công kẻ nhện như thế, mà tôi lại không cố nhện ? Tôi mới đáp rằng :

— Anh ơi, đó là chỗ hèn-yếu của cái gan em. Em biết rằng nghĩa-vụ thì phải theo như câu em thuyết-lý đó mà làm. Nhưng mà việc cử-chỉ của em, giờ có do quyền em nữa đâu ? Phép thiêu-giêng nào mà khiến cho em quên được cái vẻ đẹp của *Mai-nuong* bây giờ ?

Bạn rằng :

— Đó lại là một câu ý-tưởng phản-đối lạ-lùng của bọn môn-đồ ông Jansénius.

--- Em không biết em có phải là người của đạo-phái đó chẳng ? Mà lý ưng phải theo môn nào, giờ em cũng không được rõ cho lắm. Duy em biết rằng câu nói đó là câu nói rất thật.

Mấy câu đàm-luận, dầu chẳng được việc gì cho tôi, cũng được một điều khiến cho bạn thương tình mà không nở bỏ. Bạn hiểu rằng trong sự hư đại của tôi, phần là hèn không đủ sức nhẫn-nại thì nhiều, mà phần cố ý làm điều xấu thì ít. Vì đó mà về sau bạn tôi mới hết lòng cứu giúp. Bằng không

thì chắc là tôi chết ở phen này, chứ khổ như thế không sao mà sống được. Tuy nhiên, tôi cũng không ngỏ cho bạn biết thì gì về việc mưu đồ thoát ngục. Tôi chỉ nhờ bạn mang giúp cho tôi phong thư mà thôi. Vốn trước khi bạn vào thăm, tôi cũng đã tìm cơ đón trước rào sau cả rồi, khiến cho bạn không nghi-ngờ gì về cái thư đó cả. Bạn nhận lấy phong thư mang ra. Ngay hôm ấy thì thư đến tay *Lê-cốt*.

Sáng hôm sau thì *Lê-cốt* mạo xưng là anh cả tôi mà vào ngục thăm tôi. Tôi vừa nhìn thấy gã, tôi đã mừng lòng. Tôi bèn đóng kín các cửa phòng lại, rồi tôi bảo gã rằng:

— Ta không nên để phí thì-giờ một phút nào cả. Anh khá cho em biết tin *Mai-nương* tức thì. Rồi có cách nào cứu tôi ra thoát khỏi chốn này thì xin anh bảo cho tôi biết ngay, kéo chậm.

Lê-cốt thề với tôi rằng từ hôm trước khi tôi với nàng bị bắt, hẳn không gặp mặt *Mai-nương*, về sau hỏi han, thăm dò mãi mới biết việc xảy ra như thế. Đã đôi ba lần va đến tận phúc-đường xin vào thăm nàng mà không được. Tôi căm rắng mà rít lên rằng:

--- Hỡi hỡi *Mỗ Mỗ* phú-hộ! Thương hại cho thân mày? Phen này thù kia sẽ trả gấp đôi!

Lê-cốt lại rằng :

— Còn như việc đánh tháo cho chú ra được khỏi đây, thì khó lắm, chú đừng tưởng dễ đâu ! Ngay tối hôm qua, tôi đã cùng hai người bạn đến thăm phía ngoài cái nhà ngục này rồi. Phòng này có mấy cái cửa sổ đều thông với một cái sân, mà sân ấy xung quanh những nhà vây kín. Vậy thì qua cửa sổ mà ra, chắc là không được rồi. Vả chú lại phải giam ở trên tầng lầu thứ ba. Mà đem thùng đem thang vào đây không được. Vậy thì phương-kế đào-tầu không nên mang ở ngoài đem vào, mà phải tìm những cách có ngay trong nhà này mới được.

Tôi rằng :

— Trong nhà cũng không có phương-kế chi hết. Tôi đã xem xét cả rồi. Nhất là từ khi ông cố coi việc tôn-giáo ở đây, đã lấy lòng nhân-từ mà buông lỏng cho tôi nhiều ít. Cửa phòng tôi thì họ không khóa nữa. Tôi lại được tự-tiện đi bách bộ trong phòng các nhà thầy. Những các lối thang đi xuống, đều có cửa sắt thật dày, đem ngay đóng kín. Vậy thì những một sức tôi không sao ra nổi.

Nhưng mà khoan ! Tôi mới nghĩ ra một kế. Anh có thể mang vào đây cho tôi một khẩu súng vắn không ?

— Dễ lắm. Nhưng chú định giết ai hay sao?

Tôi đáp rằng ý tôi không định giết ai hết. Mang cho tôi khẩu súng, không cần phải nạp thuốc đạn sẵn. Tôi nói:

--- Mai anh đem khẩu súng ấy vào cho tôi. Rồi đến đêm mai, độ 11 giờ, thì anh kiếm đâu lấy vài ba người bạn đến chờ tôi ở trước cửa cái nhà kia. Tôi mong rằng có thể ra với các anh được.

Lê-cốt hỏi tôi định làm thế nào mà ra cho thoát. Tôi nói rằng phàm những kế mạo-hiểm như kế của tôi nghĩ ra đó, khi nào làm được xong, nói ra người ta mới cho là phải. Tôi lại giục va chong chóng đi ra để mai lại vào cho dễ.

Đến hôm sau, Lê-cốt lại vào thăm tôi, vào ra cũng dễ-dàng như lần trước vậy. Dáng điệu và khí ấy nghiêm-trang lắm, khác nom có dễ người ta tưởng là bệ quân-tử.

Tôi được khẩu súng, chắc rằng thoát được ngục. Kế ấy kỳ-khu mà mạo-hiểm, nhưng tưởng chừng khó-khăn, nguy-hiểm đến thế nữa, khi ấy tôi cũng làm được.

Nguyên từ khi tôi được phép ra ngoài phòng đi lại chỗ phòng các đạo-sinh, tôi vẫn có ý nhận ra, cứ mỗi tối thì tên canh cửa lại thu hết các chìa khóa mà đem vào

nộp ông cố, từ lúc đó trở đi thì trong các phòng lặng ngắt, ai nấy đi ngủ cả. Đêm tôi có thể tự tiện mà đi được từ phòng tôi đến phòng ông cố. Tôi bèn nghĩ ra kế cầm súng mà sang dọa ông cố, bắt ông phải đưa chùm chìa khóa cho mình, rồi cứ thế mở cửa lấy mà đi ra ngoài. Tối hôm ấy, tôi chờ mãi mới thấy tên canh cổng mang chìa khóa vào. Thì ra tại mình mong nên thấy lâu, chứ tên ấy cũng cứ một giờ như mọi khi mà mang chìa khóa vào nộp, nghĩa là lúc quá chín giờ một chút. Tôi chờ trong một giờ để các đạo-sinh và các đũa hầu hạ đều ngủ cả. Bảy giờ tôi mới một tay cầm khẩu súng, một tay cầm cây nến, thấp sáng hắt hơi mà đi sang phòng ông cố. Trước tôi còn gõ sẽ vào cửa, để cho một mình cố nghe tiếng thức dậy mà thôi. Cái thứ hai tôi gõ hơi mạnh thì ông cố nghe tiếng, ngỡ là thầy đạo-sinh nào, đêm hôm đau yếu làm sao đến cầu cứu, cố bèn lật đật trở dậy ra mở cửa. Trước khi mở, cố còn đứng trong hỏi ai gọi, muốn gì? Tôi đành phải xưng danh, và tôi lên giọng rầu-rĩ mà kêu giờ trời khó ở. Cố bèn tất-tả mở cửa ra mà rằng :

— À ra con! Con sao đấy? Có việc chi mà đêm hôm phải lật-đật sang hỏi cha làm vậy, con?

Cố vừa hé cửa thì tôi bước vào, tôi kéo cố vào một góc buồng xa chỗ cửa mà nói phăng ngay rằng tôi không thể nào chịu giam được lâu nữa. Đêm vắng là lúc rất tiện để lẩn ra ngoài. Xưa nay cha đã có lòng thương-mến, nên dám cậy cha mở cửa cho ra, hoặc xin cha cho mượn chìa-khóa để con mở lấy.

Ông cố nghe tôi nói thế, thất đảm. Giương hai con mắt trô-trố lên mà nhìn tôi, không nói chi cả. Tôi thì vội quá, không thể đứng đó mãi mà chờ cha đáp lại được, tôi bèn lại nói rằng cha đãi con một cách nhân-từ như thế thì con cũng cảm ơn cha vô cùng, nhưng mà cái tự-do là của báu nhất trong đời, mà con bỗng phải cường-quyền áp-chế, thì ức lắm, nhất định đêm nay cướp lại cái tự-do mất đó, dầu thế nào con cũng không quản. Tôi e ông cố hô-hoán cho người trong ngục thức dậy, thì phải giở vạt áo cho cố nom thấy cái vật làm lẽ-cả cho cố phải im mồm, mà tôi thu thu trong bọc. Cố nom thấy thế, thì cố bảo tôi rằng:

— Chết rồi! Con cầm súng! Con ơi! Cha xử với con như thế, mà bây giờ con định giết cha để cảm ơn cha hay sao đó?

— Lạy cha, nếu con có bụng khuyển-lang như thế, thì còn trời nào có dung con nữa. Vả cha là bậc tri-giả, lẽ phải chẳng thế nào.

cha biết, thì đâu cha lại có để cho con đến ước phải làm việc càn-dỡ ấy. Nhưng mà lay cha, con muốn khôi-phục lấy tự-do của con, con đã quyết lòng thế nào đêm nay con cũng chạy ra được khỏi chốn giam cầm này, con mới nghe. Cái quả-quyết của con gớm lắm, cha ạ. Nếu vì cha mà lỡ việc của con đêm nay, thì thế nào con cũng phải giết cha, đành rằng mang tiếng phụ-bạc.

Cổ xanh mặt run lên mà rằng :

— Chết nỗi, con ! cha có làm gì con bao giờ mà con nỡ lòng tàn-nhẫn với cha như thế ! Vì có gì mà con muốn hại cha ?

Tôi gắt lên mà rằng :

— Con đã bảo con không có bụng nào muốn hại cha thế mà ! Hễ cha muốn sống thì xin cha cứ mở cửa cho con ra. Sau con xin làm thân trâu ngựa mà báo-đáp.

Tôi đương nói thế, thì tôi nom thấy chùm chìa-khóa để trên bàn, tôi liền cầm ngay lấy, rồi tôi ra hiệu mời cha nín lặng mà đi theo tôi.

Cha đành phải chịu phép. Cứ qua mở cửa, ông cố mở khóa ra thì lại lầm lầm oán trách tôi rằng :

— Chết nỗi, con ơi ! Ngờ đâu con thế !

Cứ mỗi câu tôi lại nhắc :

— Xin cha im hơi kín tiếng cho.

Đi quanh-quần qua mấy lần cửa rồi đến chỗ hàng rào, chỉ còn một từng cửa nữa thì ra đến đường cái. Tôi đã tưởng là qua cầu thoát nạn rồi. Ông cố vẫn đi trước, tôi vẫn tay cầm súng, tay cầm cây nển đi sau.

Trong khi ông cố mở lần cửa ngoài nhứt đó, thì có một tên ngực-tốt đương nằm trong một cái phòng canh cửa, nghe tiếng động tự-dưng trở dậy, mở cửa phòng, thè đầu ra mà ngó. Ông cố tưởng thằng ấy cè chề nắm được tôi lại, bèn đại-dột mà kêu nó ra cứu giúp. Thằng cha lực-lưỡng hùng-nỗ, thấy ông già vậy, liền nhảy số ra khiến bắt tôi lại. Tôi không nghĩ-ngợi gì nữa, giương ngay súng, nhắm vào giữa ngực thằng ấy mà bắn. Khi nó ngã rồi, tôi vén mắt lên mà bảo ông cố rằng:

— Đấy cha xem, có phải vì cha mà nên nỗi có người thiệt mạng không? Nhưng thôi, cha đã giúp con thì giúp cho trọn việc. ☉

Vừa nói tôi vừa đẩy ông già ra chỗ cửa ngoài để ông mở nốt. Ông già không dám từ-chối. Tôi ra đường đi bốn bước, thì gặp Lê-cốt với hai người nữa đứng chờ đó.

Bốn người kéo nhau đi, Lê-cốt hỏi tôi lúc nãy nghe như có tiếng súng. Tôi nói: « Sự ấy là lỗi anh. Tôi đã bảo anh đem súng không nạp thuốc đạn vào cho tôi, sao

anh lại đi cho tôi súng nạp rồi? Tuy nhiên, tôi cũng tạ ân *Lê-cốt*, vì nếu *Lê-cốt* nghe lời tôi mà đưa súng không có đạn, thì chắc là mưu tôi lỗ hết, mà rồi tôi còn phải ở lâu trong ngục *Thánh La-da*. Chúng tôi kéo nhau đến một tiệm kia ăn cơm tối. Vừa gần ba tháng, tôi phải ăn uống cực-khổ, đến hôm ấy mới được một bữa thỏa-thích. Tuy vậy, tôi ăn không biết ngon, chơi không biết vui gì cả, vì vắng mặt nàng, thì cảnh nào cũng là cảnh buồn. Nhân tôi có bàn với họ rằng:

-- Các ông phải giúp em việc này nữa mới được. Thế nào ta cũng phải cứu cho *Mai-nuong* ra khỏi ngục hình. Em mà cứ trốn ra ngoài, cũng chỉ cốt có việc cứu nàng mà thôi. Xin các ông cố sức cho. Về phần em thì dầu chết cũng không quản, em phải làm cho kỳ được.

Lê-cốt vốn là người khôn-ngoan lại ý-tứ, khuyên tôi rằng nên đi cho vững bước, mình vừa trốn khỏi ngục hình mà ra lại đeo thêm một cái án-mạng, chắc là tiếng đã Tây-lừng, giữ lấy mình còn không được kín, quan chánh Cảnh-sát hẳn đương tầm-nã, mà quan chánh Cảnh-sát là một người dài tay, dầu cũng với đến. Vậy nếu tôi biết e sợ phải vào nơi ngục hình nào còn khổ gấp

mấy chỗ *Thánh La-da* thì tôi nên tìm nơi nào kín đáo mà ẩn núp trong ít ngày, chờ cho cơn giận của kẻ thù dần dần nguôi bớt, bấy giờ hãy nên thò mặt ra ngoài.

Mấy lời khuyên-bảo đó, thật là khôn, nhưng mình cũng phải khôn mới nghe mà theo được; ngặt vì cái lửa tương-tư của tôi đương bốc ngùn-ngụt, thì tôi nào mà đóng cửa ngồi yên được những hàng ngày, thành ra tôi nể *Lệ-cốt* lắm mới doan được với hẳn rằng hôm sau tôi xin ngủ suốt ngày, *Lệ-cốt* bèn đem tôi nhét vào phòng riêng của hẳn, tôi ở đó mãi cho đến tối.

Trong ngày hôm ấy thì tôi cũng có ngủ ít nhiều, để tĩnh dưỡng tinh-thần nhọc-mệt, còn thì tôi bán-khoản nghĩ-ngợi để tìm phương-kế cứu *Mai-nương* ra khỏi phúc-đường. Tôi cũng biết nơi nàng bị giam cầm, lại còn khó ra vào hơn chỗ giam tôi khi trước. Vậy thì việc này phải dừng trí, không nên dùng lực. Nhưng chắc đêm nay ông thần *Mưu-mẹo* xuống mà hỏi, thì trong việc này cũng không biết nên bắt đầu cử sự ở chỗ nào. Tôi đành phải chờ khi nào hỏi thăm cho biết đại-cương cái địa-thể chỗ nàng ở ra làm sao, bấy giờ hãy nên tìm mưu nghĩ kế.

Tối đến tôi nói với *Lệ-cốt* đi theo cùng tôi. *Kì-thủy* chúng tôi là-cà đến gặp chuyện với

một tên canh công. May gặp được đũa cũng biết điều. Tôi tự xưng là một người biệt xứ, nhân nghe tin nhà phúc-đường ấy tổ-chức nên thật có qui-cử thứ-tự, cho nên tôi lấy điều du-lich hỏi-han để về làm ki-sự. Tôi hỏi hết điều này điều nọ, rồi tôi hỏi đến tên các quan quản-lý, và chức vị các ngài làm gì? Nhân được mấy câu tên canh công đáp lại về khoản sau cùng đó mà tôi nghĩ được ra một kế tuyệt diệu. Nguyên tôi ngẫu hứng hỏi chệ hỏi chán rồi hỏi đến câu các quan quản-lý có con cháu gì? Tên canh công trả lời rằng trong bấy nhiêu ông, ông nào có con ông nào không có thì va không được biết tường-tận. Duy chỉ biết rằng ông T . . . là một bậc quyền cao nhất trong đám trị-sự, có một cậu con trai, cũng vừa đến tuổi lấy vợ, đã nhiều lần theo cha đến thăm phúc-đường. Có một câu như thế, mà cái tài bày vẽ của tôi nghĩ ngay ra được một kế rất thần tình.

Tôi nghĩ được câu ấy là đủ mãn nguyện, tôi liền từ giã tên canh công mà về bàn với Lệ-cốt như sau :

— Tôi chắc cậu T . . . này con nhà giàu lại có thần-thể, hẳn cũng có tính ăn chơi như phần nhiều kẻ niên-thiếu nam-nhi. Người ấy tất không ghét đàn-bà, mà chề

đồng-niên ai có việc nhân-tình cầu cạh chi hẳn cũng sẵn lòng giúp-đỡ. Vậy tôi có ý cầu người ấy giúp tôi trong việc đánh tháo cho *Mai-nương*, vì bằng người ấy là người khoan-từ quảng-đại, thì chắc sẽ lấy tình đồng-chí liên-lạc mà giúp cho tôi. Bằng người ấy không vì những lễ cao-thượng như thế chẳng nữa, thì cũng vì cái nhan-sắc của *Mai-nương* mà giúp-đỡ mong lấy chút báo ân của khách má-đào. Từ nay đến mai, thế nào tôi cũng muốn gặp mặt người ấy. Tôi tin trong bụng rằng việc này cầu đến người ấy thì xong.

Lệ-cốt cũng cho tôi là cao đoán, cũng chịu mưu ấy là hay. Đêm ấy cơn sâu-thăm của tôi cũng bớt đi nhiều ít. Sáng ngày ra, tôi cố công chải-chuốt bộ quần áo cũ cho nó thơm thơm một chút, rồi tôi kêu một cỗ xe ngựa thuê nó đem tôi đến trước cửa nhà ông T...; T... thấy người lạ vào thăm, cũng ngạc-nhiên, nhưng lấy cách hóm-hở lễ-phép mà ra tiếp. Tôi thoát coi người đã biết là nơi cậy được. Tôi bèn cứ tình thật mà nói ngay chuyện mình ra cho người biết. Tôi khoe tình-nương của tôi nhan-sắc tuyệt-vời như thế, cho nên tôi đeo-dãng say-mê là thế. T... đáp rằng tuy chưa gặp mặt *Mai-nương* bao giờ, song đã

từng nghe người ta nói đến việc nàng cũng là nhân có cái chuyện lôi-thôi với Mỗ Mỗ phú-ông ngày nọ, mà bị bắt tới đây. Tôi bèn tỏ hết lòng tin mà kể lại cho T... nghe gót đầu chuyện tôi với nàng từ trước, rồi tôi kết rằng :

— Túc-hạ nghe tiện-dê đã bày tỏ ra đó, thì biết rằng việc tính mạng của tiện-dê, và việc ái-tình của tiện-dê ngày nay ở trong tay túc-hạ. Hai bên tiện-dê cũng lấy làm khẩn-thiết bằng nhau. Tiện-dê tình cảnh làm sao, xin nói hết để túc-hạ nghe, chẳng dám nửa li giấu-giếm, bởi vì tiện-dê đã từng nghe túc-hạ đây là người quảng-đại, và đôi ta tuổi lại ngang nhau, thì chắc trong ý tình tất cũng có nơi tương-tự, nghe nhau nửa câu là hiểu.

T... thấy tôi thành-thực mà cõi lòng cho biết như thế, cũng có ý đồng lòng. Trong câu đáp đã có vẻ người lịch-thiệp, lại có cảm-tình. Hai nét ấy ít khi được cả ở trong một người, vì sự lịch-thiệp thường hay khiến cho người ta nhụt bớt cái lòng cảm-khái. Chủ nhà nói rằng coi cái việc tôi vào thăm hôm ấy như một hạnh-phúc đặc-biệt, mà được kết bạn với tôi thì coi như một sự may-mắn trong đời, xin hết lòng giúp-đỡ để không phụ hai cái phúc trời đã ban cho đó. Không dám hẹn gỡ được cho *Mai-nương*

ra khỏi phúc-đường, vì mình không có thần-thể gì ở trong sở đó, nhưng xin dùng hết chức để cho tôi được vào thăm nàng, còn như việc phóng-thích thì để xin tùy báo tùy biện ngày sau. Tôi thấy người nói thật tình như thế, thì tôi lại mừng lòng hơn là gặp phải người hay khoe-khoang tự-phụ thần-thể hão. Nói tổng lại, thì khi tôi từ-biệt chủ nhà mà ra, trong bụng tôi đầy chứa những hi-vọng. Những một việc cho được vào thăm nàng, là đủ nên ân khuyển-mã. Tôi lấy lời tạ ân một cách não-nùng, khiến cho người cũng phải tin rằng tôi không phải là đồ bạc-bội. Hai bên ôm nhau mà hôn-hít, thành ngay ra một đôi bạn tri-kỷ, đồng thanh đồng khí với nhau.

Bạn tỏ lòng hâm-mộ với tôi một cách tối thân nữa, bạn đoán ra rằng tôi mới ở ngục *Thánh La-da* mà trốn ra như thế, tất nhiên là đồng tiền tưng-bấn, bạn bèn mở túi bạc ra mà nài tôi cứ tự-tiện dùng cho. Tôi từ-chối mà rằng :

--- Tiện-dê đâu dám quá lạm như thế. Những một cái ân-túc-hạ làm cho tiện-dê được giáp mặt nàng, cũng đã đủ khiến cho tiện-dê trọn đời phải nhớ túc-hạ rồi. Vì nếu sau này túc-hạ lại tìm được phương cứu nàng ra khỏi nơi giam cầm nữa, thì tưởng

thân này dầu vì tức-hạ mà thác, mai sau còn về chín tuổi cũng chưa trắng nợ.

Trước khi biệt-giã, chủ nhà hẹn tôi ngay chiều hôm ấy, lại sẽ gặp nhau. Tôi y ước đến chờ ở một tiệm rượu kia. Độ bốn giờ thì thấy bạn đến, rồi hai người dặt tay nhau mà đến phúc-đường. Tôi đi qua cổng trước vào đến sân, thì đùi gối run lên lẩy-bẩy, trong bụng tôi phải khấn thầm rằng:

— Hỡi hỡi Tinh-thần linh-nghiệm! Xin đề cho ta vào được đến trước mặt nàng, đến trước mặt vị thần của lòng ta thờ kính, cho nó bỏ những lúc ta vì ai mà than khóc, mà lo buồn. Hỡi hỡi trời cao đất dày! Cho ta được vừa đủ sức khỏe mà vào cho đến đó rồi thì dầu có bắt ta khổ nữa, có bắt ta phải chết, bấy giờ hãy hay. Khi ta đã được mãn kì sở-nguyện ấy rồi thì ta không dám cầu khẩn điều gì nữa.

T... công-tử vào hỏi thăm mấy tên canh cửa, thì thấy chúng vâng dạ vội-vàng, có ý e sợ lắm, và bắt chúng trở nẻo cho vào chỗ phòng *Mai-nương* ở thì tôi thấy một tên người hầu cầm một cái chìa-khóa to cóc lếu, mà đi lên trước. Tôi hỏi thăm tên người hầu ấy chính là đứa coi phòng nàng, xem từ khi nàng phải vào đó ra làm sao, thì ne

thừa rằng nàng thật thiên-thần giáng thế, người đâu thuần-thục lạ dường, không hề bao giờ có nói nửa câu bất lịch-sự với kẻ hầu người hạ. Trong sáu tuần-lễ thứ nhứt, nàng chỉ hai hàng nước mắt khóc hoài! Sau cũng thấy người dân cơn sầu-thảm. Từ đó đến nay, buồng mũi kim, lại giở sách ra xem. Tôi hỏi việc ăn uống thế nào thì tên ấy thừa rằng dầu không được sung-sướng, song cũng no đủ.

Đi gần đến cửa phòng, trống ngực tôi đập hồi thình-thịch. Tôi bèn bảo bạn rằng:

— Xin tôn-huynh hãy vào một mình, để nói cho nàng biết trước, kẻo nàng đương không mong mà gặp mặt, có lẽ giật mình mà biến sắc.

Cửa mở ra, tôi đứng nấp phía ngoài, T... công-tử vào trước, nói chuyện những câu gì, tôi nghe thấy cả. T... công-tử nói là một người bạn thiết của tôi, vì tôi mà vào thăm nàng và kiếm lời an-ủy. Nàng vội-vàng sẵn-sóc hỏi tin tôi, thì bạn hẹn rằng chầy kíp sẽ đem tôi đến qui dưới gối, rằng tôi vẫn yêu-đương, vẫn ngay-thảo với nàng như trước. Nàng hỏi:

— Bao giờ, ông?

— Ngay hôm nay. Lát nữa. Nếu nàng muốn thì tức-khắc bây giờ cũng được.

Nàng hiểu là tôi đứng ngoài. Nàng vội chạy ra, thì tôi chạy vào. Hai người ôm nhau mà hôn, ba tháng trời xa cách, nay mới gặp nhau, nguồn ân bể ái, nói sao cho xiết được. Nào là thở vắn thở dài, những tiếng reo mừng như rên như rú, những lời nói ra bỏ nửa quãng, những tiếng thương yêu, tỏ, mình, đây, đấy, những giọng nói ngọt như đường phèn, êm như gió thổi, trong một khắc đồng-hồ, thành ra một cảnh ngộ xúc động, khiến cho T... công-tử phải ngẩn-ngơ ra mà rằng :

--- Túc-hạ làm cho tiêu đệ thêm muốn cái hạnh-phúc lạ-lùng của túc-hạ đó. Trời đất ơi! công-danh phú-quí nào mà lại chẳng nên vứt bỏ đi để mà theo một người tình-nương xinh đẹp như kia, mẫn-mã như kia.

Tôi đáp :

— Thừa túc-hạ, bởi vậy mà bao nhiêu ngai vàng trong thiên-hạ, tiêu-đệ cũng không thêm hết, để cho một người này yêu đến mà thôi.

Còn cả khúc sau câu chuyện, đại khái ý tình chỗ nào cũng nồng mẫn như thế hết. Nàng kể cho tôi nghe những nỗi nàng từ ngày phải bắt. Tôi cũng kể lại nàng nghe những việc của tôi. Hai đũa cùng tuôn bốn dòng nước mắt chua-xót đắng cay, mà than cái tình-cảnh hiện dương của nàng, và cái

ình-cảnh vừa qua của tôi. T... công-tử lại khéo lấy lời ngon-ngọt dô-dành khuyên-giải, lại hẹn ra công ra sức để làm cho chúng tôi chóng được đoàn-viên. Bạn khuyên tôi lần đầu không nên ở lâu quá, thì lần sau mới lại dễ vào. Tuy là lời nói rất phải, mà bạn nói đi nói lại nhiều lần, chúng tôi mới chịu nghe cho. Nhứt *Mai-nương* thì cứ muốn giữ riết tôi lại đó, không để cho đi. Đứng lên ngồi xuống kể đến trăm lần. Cứ thí nữa rồi lại thí nữa, hết cầm tay rồi lại nắm áo, khắc canh chẳng mấy mà chầy. Nàng rằng:

--- Minh nữ bỏ tôi lại một mình ở chốn này ru! Ai đoan được cho tôi rằng mình ở đây đi ra, rồi còn có trở lại?

T... công-tử phải hẹn với nàng rồi xin đem tôi lại luôn luôn. Công-tử lại vui cười mà rằng:

--- Còn như chỗ này, thì từ đây xin chớ gọi là nơi ô-uế nữa. Từ khi cái phòng này đã khóa kín xuân-xanh của một người đáng vì phi-hậu như nàng, thì chốn ấy tôi cảm như chỗ cực-lạc thế-giới. *Vê-xay* hoàng-cung, tưởng cũng không vui đến thế vậy.

Khi tôi ra, tôi cho thẳng hầu phòng đó ít tiền, để nó săn-nom cho nàng tử-tế. Thằng ấy thật là có lòng tốt, không tàn-nhẫn như những quân một giống với nó. Nó đứng

nhìn hai chúng tôi thương nhau, nó cũng xiêu lòng cảm tuất. Kế đến tôi lại dúi vào tay cho nó một đồng tiền vàng sáng quắc thì nó lại càng thêm nể thêm vì. Khi xuống đến sân, nó bèn ghé vào tai mà nói riêng với tôi :

--- Ông ơi, ví bằng ông đoan với tôi rằng sau này tôi có mất chỗ làm thì ông nuôi tôi hoặc ông thưởng tôi cái gì cho bố, thì tôi xin hiến kế đem nàng ra khỏi nhà này.

Tôi muốn khoan cho rộng hai tai mà nghe lời nó nói. Bấy giờ tuy tôi đã cạn hết tiền đến nỗi những thứ khẩn-thiết của mình cũng không có, mà tôi dám đoan kết với nó những sự trời bẻ, ở trên sức tôi làm được cả. Tôi cũng tưởng về sau thế nào mình chẳng có khi vận khá, mà báo-đền cho kẻ hảo-tâm. Sau tôi bảo nó rằng :

--- Con cứ giúp thầy. Sau này con bảo thầy làm sao, thầy cũng xin làm được cho con vừa ý. Từ đây cái danh-phận của con, thầy cũng xin hết sức lo-lắng như là danh-phận của thầy vậy.

Tôi sẽ hỏi nó xem nó định dùng phương kế nào, thì nó nói rằng :

— Thưa ngài, phương-kế của con thật giản-dị, tối đến con xin mở cửa phòng che nàng ra, rồi con đưa nàng cho đến công

ngoài. Ngài phải đón nàng ở ngoài ngõ để đưa ngay nàng đi.

Tôi lại hỏi thế ngộ đi qua các phòng, các sân, mà gặp ai nhận được mặt nàng thì ra làm sao? Nó đáp rằng việc tất nhiên là nguy-hiểm, chứ nếu dễ thì ai không làm được. Trong cơ-mưu tất cũng phải có việc làm liều, nếu không, sao gọi là khó.

Tuy rằng tôi thấy thẳng bé quả-quyết như thế, tôi đã mừng lòng, song tôi cũng gọi T. công-tử mà thuật lại câu chuyện ấy và ngỏ cho bạn biết cái chỗ nguy-hiểm nhất trong việc mưu toan. Bạn lại lấy việc làm khéo hơn nữa mà rằng :

— Đành là mưu ấy có lẽ công-hiệu. Nhưng nếu nàng đi qua mấy cái phòng và mấy cái sân mà không lọt, quân canh nom thấy mà bắt lại thì thật đương tội nhẹ hóa ra chung thân cấm cố. Vả túc-hạ ở kinh-thành này lâu nữa cũng nguy-hiểm lắm, cần phải lánh ngay cho xa đi, mới được. Chắc là cảnh-sát đương tìm. Đến khi *Mai-nuong* trốn nốt thì hẳn họ lại tìm-nã ra riết lắm. Một người đàn-ông đi trốn thì còn là dễ, đeo-dặng thêm một người đàn-bà nữa, mà người đàn-bà ấy lại là một bực khuynh-thành, thì ả núp chỗ nào cho kín được?

Tuy lời khuyên ngăn đó là phải lẽ, mà không đề nén nổi được cái hi-vọng của tôi

muốn cứu nàng ra tức-thị kia. Tôi lấy tình thật mà ngỏ cùng T... công-tử, và tôi xin công-tử dung thứ cho kẻ say mê cái tội nóng-nảy vội-vàng đó. Tôi nói rằng cứu được nàng ra tôi xin từ ngay kinh-dịa mà đem nàng đi ẩn núp đâu trong chỗ-làng xóm ngoài thành. Tôi bèn bịt tai không nghe lời bạn bảo, giục tên hầu phòng khá lo-liệu khởi hành mưu kế ngay, chớ để lâu lại. Chúng tôi định ngay đến tối hôm sau thì hành-sự. Định thêm một điều nữa cho chắc, là đem quần áo đàn-ông vào cho nàng mặc giả trai-mà đi ra. Hiềm vì đem được quần áo vào trong phúc-đường là việc khó. Nhưng mà trí-khôn tôi khi ấy thì khó đến đâu mà không nghĩ ra được cách làm liêu. Tôi bèn xin với T... công-tử đến hôm sau có vào thăm nàng với tôi lần nữa, thì bạn hai áo trong mình, chọn lấy thứ áo nào mỏng-mảnh, còn mọi việc khác tôi xin kham lấy, không dám phiền bạn.

Sáng hôm sau, tôi cùng T... công-tử lại vào nhà-thương. Tôi thì bạn trong mình những thứ áo lót mình cũng là bít-tắt. Ngoài tôi khoác một cái áo vừa dài vừa rộng, để không ai nom thấy phồng-phều trong ngực và các túi. Chúng tôi vào chỉ đứng một lát ra ngay. T... công-tử thì cởi một lần áo ra để lại. Tôi thì cởi những áo lót mình và bỏ

Đôi bút-tất giắt trong túi ra cho nàng dùng. Bộ cánh nam-nhi đủ cả, duy còn có cái quần, tôi quên không nghĩ đến.

Việc quên ấy giá phải lúc khác thì là một việc buồn cười, nhưng trong cái bước nguy-hiểm này thì làm cho chúng tôi thật là bối-rối. Tôi đã than thân kém phúc vô duyên, mọi điều lo đâu đó cả, chỉ còn sót có một ly một đỉnh như thế mà đến nỗi lỡ cả công việc. Sau tôi có nghĩ ra một kế hơi liều là cởi quần của tôi ra mà đưa cho nàng bận.

Cũng may, cái áo ngoài của tôi dài lắm, chắc rằng cứ mạnh-bạo mà đi, cũng không ai nom thấy.

Ngày hôm ấy làm sao tôi thấy dài đằng-đẵng, chờ mãi mới thấy đến tối. Tôi rời, tôi với T... công-tử đi xe ngựa đến chờ ở xế cửa phúc-đường. Chờ được một lát thì thấy *Mai-nương* cùng tên hầu phòng từ trong nhà-thương mà ra. Xe mở cửa sẵn, hai người trèo tuột ngay lên. Tôi mở rộng hai cánh tay cho nàng dậm choàng vào. Nàng hãy còn run lên lẩy-bẩy. Tên đánh xe quay lại hỏi tôi kéo đi đâu. Tôi mắng quá nói đại ngay một câu rằng :

— Anh xe chúng tôi đi đến chỗ nào là cùng thế-giới thì xe. Chỗ nào là chỗ tôi với *Mai-nương* vĩnh-viễn không phải dời nhau ra nữa thì anh xe chúng tôi đến đó.

Vi một câu nói đại thích chí quá mà đề buột miệng ra đó, xuýt nữa nên tai-vạ lớn cho mình, Câu nói ấy làm cho tên đánh xe nghĩ-ngợi lòi-thôi. Đến khi tôi nói tên phố chỗ tôi muốn đi thì nó trùng-trình đứng lại mà nói rằng nó nghe công-chuyện không minh, nó không muốn can liên đến những việc ngày-aga như thế. Nó lại nhìn kỹ *Mai-nương* mà rằng nó tưởng là trai, hóa ra con-gái, thì ra người này là người phải giam cầm trong nhà-thương, mà tôi đem trộm ra ngoài. Sau hết nó nói rằng nó với tôi chẳng có tình-nghĩa gì với nhau, mà nó đi nhúng tay vào một việc gian lận trái phép như vậy.

Những câu nói nhân-nghĩa đạo-đức của thằng đánh xe ấy, chẳng qua là để vói tiền mà thôi. Chúng tôi khi ấy hãy còn ở gần nhà phúc-đường quá, cho nên tôi không dám cãi lại với nó. Tôi chỉ bảo nó rằng :

— Mày im đi thì có một đồng tiền vàng 20 *phật-tặng* để phần mày đây.

Tôi vừa nói thế, thì tưởng chừng như giá có sai nó vào đốt cả phúc-đường đi nó cũng đốt.

Chúng tôi bèn bảo xe kéo đến nhà *Lê-cốt*. Bảy giờ đêm đã khuya ; T... công-tử từ-giã chúng tôi mà về, hẹn đến hôm sau xin lại đó thăm. Thằng hầu phòng thì ở lại đó với chúng tôi hầu-hạ.

Khi ở trong xe, tôi với nàng ôm chặt lấy nhau mà ngồi, thành ra hai người chỉ chặt có một chỗ. Nàng thì mầng quá mà tuôn từng sông nước mắt ra chảy xuống ướt cả hai bên má tôi như giội.

Đến lúc xuống xe, vào nhà *Lệ-cốt*, mới lại sinh ra một việc lôi-thôi quá đối với tên đánh xe. Vì việc ấy sau này mà tôi với nàng lại qua một bước gian-truân. Bảy giờ tôi sực nhớ ra câu tôi hứa cho nó đồng tiền vàng, thì tôi hồi-hận vô cùng: Một là vì số tiền ấy đắt quá, tở với cái việc nó giúp mình không đáng chút nào; hai là trong mình tôi không có tiền đâu mà cho nó được. Tôi sai gọi *Lệ-cốt* ra. Ông anh ra tận cửa đón. Tôi sẽ ghé vào tai mà nói nhỏ cái nguồn cơn tưng-bấn. Tính nết *Lệ-cốt* vốn đã phũ-phàng, tòng lai lại không có thói kiêng nể giống phu-xe, va bèn mắng tôi một trận.

— Thừa tiền mà cho thằng này đến 20 *phật-lăng*. Chú đề tôi cho nó hai-mươi gậy.

Tôi thấy ông anh to tiếng, tôi phải can đi, sợ nữa lôi-thôi việc gì thì mình có va. Nhưng nói thế nào thì nói, ông anh cũng chẳng nghe, nhân nom thấy tay tôi cầm gậy, ông anh giăng ngay lấy, khiến đánh tên cầm xe thật.

Thằng này ý dáng xưa nay cũng đã được diết tay các ngài thị-vệ với các ngài ngự-lâm rồi, cho nên thấy nói thế thì không chớ gay vào lưng, giật ngay cương ngựa cho phóng nước đại, nhưng nó vừa chạy, nó vừa kêu vừa chửi tôi, bảo tôi lường-đảo, rồi lại đe rằng sau sẽ biết tin. Tôi cố sức vẫy nó lại để tôi khát và nói tử-tế với nó, mà nó không quay cổ lại.

Vì việc ấy tôi lấy làm lo-sợ lắm. Chắc là nó đi báo cảnh-sát. Tôi phải bảo ông anh rằng:

-- Thật là anh làm hại em. Chúng tôi vào đây quyết là không được ở yên, thôi, anh tề chúng tôi lánh đi nơi khác vậy.

Nói đoạn, tôi ôm cánh tay *Mai-nương* mà kéo nàng đi, tất-tả đảo bước cho chóng ra khỏi cái nơi nguy-hiểm đó, *Lệ-cốt* cũng đi theo với chúng tôi.

Đê-ghi-ri-ơ vũ-sĩ kể chuyện cho tôi nghe trong hơn một tiếng đồng-hồ thì đến đoạn đó. Tôi sợ vũ-sĩ mỏi miệng, tôi bèn xin hãy nghỉ một lát ăn cơm. Trong khi vũ-sĩ nói, thấy thầy trò nhà tôi ngáy mặt ra mà nghe, thì biết rằng câu chuyện chúng tôi cũng thích. Khách bèn nói rằng đoạn sau còn nhiều nơi áo-não nữa. Cơm xong rồi, vũ-sĩ lại kể nốt chuyện mà rằng:

ĐOẠN THỨ HAI

Khen thay cái cách ông trời ông ấy đặt-diu cho mọi sự liên-tiếp với nhau, nhiều khi thật là lạ-lùng khôn-khéo. Chúng tôi vừa đi được độ năm sáu phút đồng-hồ thì bỗng gặp một người ở đằng xa hăm-hồ chạy lại, dòm vào tận mặt ông anh. Ý chừng là người ấy đã đến nhà Lệ-cốt tìm không thấy, mới chạy ra tìm gã ở đó. Khi hăn chạy đến gần thì hăn giở súng bắn một phát, trúng vào giữa ngực Lệ-cốt mà rằng:

— À thằng Lệ-cốt. Đem nay thì tao cho mày lên ăn cơm với thiên-thần.

Bắn xong là quay lưng chạy thẳng. Lệ-cốt thì ngã lăn ngay xuống, không thấy kêu mà cũng không thấy rẫy, ý hăn đạn trúng giữa tim. Tôi giục Mai-nương chạy trốn cho mau, ở lại mà cứu cái thầy mà, cũng là vô ích, mà vô-phúc linh cảnh-sát tới nơi, nó lại cứ mình mà buộc tội. Tôi cùng nàng với thằng ở, đi đến chỗ phố ngang thì rẽ. Nàng thì ngẩn-ngơ ngây dại cả người, tôi phải lôi đi xềnh-xệch. Đi đến đầu phố ngang ấy thì mới gặp xe, liền gọi lại mà trèo ngay lên. Khi tên đánh xe hỏi kéo đi đâu thì tôi khó đáp quá. Nhà mình không có, mà cũng không còn ai quen thuộc là chỗ tin-cần được cả. Tiền thì trong túi chỉ còn có nửa

bích-tôn. *Mai-nương* phần thì sợ-hãi, phần thì nhọc-mệt, trèo được lên xe thì nắm lẫn ngay lên gối tôi. Mà tôi thì nghĩ đến chuyện *Lệ-cốt* bị hại mà ghê hãi còn lieli cảnh-sát đuổi đằng sau bắt mình. Biết tính làm sao bây giờ? Cũng may sao! tôi lại sực nhớ đến nơi quán trọ ở *Say-dô* (*Chaillot*) ngày trước, là nơi tôi với nàng đến tạm ở trong mấy hôm, trước khi đi mượn được nhà. Tôi mong rằng đến đó mà xin trọ, thì chẳng những có chỗ nương ẩn trong ít lâu, mà còn ăn ở chịu, chủ quán quen, chắc hẳn không nài tiền trước. Tôi mới bảo xe kéo về *Say-dô*, thì tên đánh xe nói khuya không chịu đi xa như thế, đòi tôi một *bích-tôn* mới chịu đi cho. Đó lại là một nỗi ngày-ngà. Sau tôi phải năn-ni mãi nó mới chịu lấy sáu *phật-lăng*. Cả cơ-nghiệp tôi còn có ngân ấy mà thôi.

Tôi phải làm ra mặt phấn-chấn, để cho *Mai-nương* hỏi dạ, nhưng tình thực thì tôi chết từng khúc ruột. Vì mà trong tay tôi không ôm được cái lý độc-nhất vô-nhị nên sống, thì tôi cũng chết quách đi, chết đi chết lại đến nghìn lần cho nó rảnh xác. Tôi chỉ nghĩ đến một câu sau này, là khuây hết nỗi thâm-sâu: Chẳng gì ta cũng giữ được nàng ở trong tay ta bây giờ. Nàng yêu ta, nàng ở tay ta. Tha hồ cho anh *Ti-ba* thuyết

lý thể nào mặc dầu, anh cũng không làm cho ta tin được rằng đó chỉ có cái ảo-ảnh sự khoái-lạc. Ta mà giữ được nàng rồi, ví dù cả vũ-trụ long-lở, ta cũng không nhìn đến, vì ngoại-giã nàng, ta không yêu-mến, ta không thiết-tha điều gì ở trong khắp vũ-trụ.

Cái cảm-tình đó là thành-thực, chứ không phải trong một lúc say-sưa mà tôi nói quá dẫu. Ngặt vì trong cái lúc tôi khinh-rẻ của đời người thế như vậy, thì tôi đương túng-bần nghèo-ngặt quá, ví thử trong những thứ của-cải mình khinh bỏ đó, mà mình lại cũng có được một chút trong tay nữa, thì tưởng lại càng dư thế dư thần mà khinh-bỉ của khác. Đã đành mình yêu ai thì người yêu của mình là khẩn-thiết cho mình hơn hết cả, vinh-hoa phú-qui nào cũng không bằng, ngọc vàng của-cải nào cũng không bợn mắt, nhưng mà nghe như cái ái-tình cũng cần phải có tài hóa di dưỡng. Không gì nào lòng cho kẻ đắm say bằng cái nỗi phải lo đến chỗ khuyết đó. Thật mình chỉ không tưởng, mà nó buộc mình phải tưởng đến những sự tham-lam thêm muốn, những dục-tình thô-tục, hình như là kẻ hèn-mạt nhứt trong nhân-loại vậy.

Khi chúng tôi đến *Say-dô*, thì vừa 11 giờ đêm. Chủ quán nhận mặt khách quen, ra đón tiếp. Thời bấy giờ đàn-bà con-gái ở

kinh-thành thường hay ăn mặc giả trai, cho nên họ thấy *Mai-nương* thay hình đổi lối, họ cũng không ngạc-nhiên gì.

Tôi bắt quán trọ dọn ăn hầu-hạ cho nàng một cách lịch-sự, dường như tôi đương lúc dồi dào phong-lưu vậy. Nàng chưa biết rằng tôi túng tiền, mà tôi cũng hết sức giấu-giếm không để hở cơ điều gì cho nàng biết cả, tôi quyết chí sáng mai thì ra phố, tìm cho được phương-kế mà chữa khỏi cái bệnh không ông lang nào chữa được ấy.

Khi nàng ăn cơm, tôi có ý nhìn nàng, thì thấy người gầy đi mà xanh lợt. Lúc ở nhà-thương thì tôi không nom thấy, vì cái phòng nàng ở, không phải là nơi sáng-sủa quang dãng. Tôi hỏi nàng có phải tại nàng thấy anh bị hại mà thương, cho nên tái người mất sắc đi như thế, thì nàng nói rằng anh em dầu máu-mủ tình thâm, nhìn thấy thế ai mà không đau xót; nhưng cái lẽ vì đâu mà xương mai gầy mòn, mặt ngọc kém tươi, là bởi trong ba tháng nàng phải xa cách với tôi mà nên thế. Tôi vội hỏi nàng:

— Vậy ra nàng cũng yêu tôi lắm lắm hay sao ?

— Cái lòng tôi yêu mình, tôi nói ra chỉ được đến một phần trong nghìn phần mà thôi.

-- Nếu vậy, thì từ nay trở đi, không bao giờ mình bỏ tôi nữa à ?

-- Không bao giờ nữa.

Nàng ước hẹn với tôi như thế, rồi lại âu-yếm hôn-hit tôi, như để gắn chặt lời nguyện, rồi lại trở trời vạch đất, khiến cho tôi chắc dạ không bao giờ nàng quên đi được nữa. Tôi vẫn đinh-ninh một dạ tin rằng những lời nàng thề-thốt đó là lời thành thực; không có lý nào sau lại ăn ở được ra thế khác. Nhưng con người ấy, hễ nom thấy gái khác được sung-sướng phong-túc, mà xét mình thấy nghèo-hèn túng-bần, thì tính nết đổi hẳn, ăn ở không còn ra thế nào nữa, mình quên hẳn mất cái mình đi, mà làm ra những điều càn-dỡ vô cùng. Khi ấy tôi sắp đến cái ngày phải nom thấy nhỡn tiền sự nàng đổi trắng thay đen đến nước, tưởng chừng các bậc con nhà gia-thế như tôi không thể bao giờ gặp được.

Nguyên tôi vẫn biết tính-nết nàng như vậy, cho nên sáng sớm hôm sau, tôi đã vội ra ngay thành-thị. Ann nàng mới bị hại hôm trước, tôi cùng nàng áo quần rách-rưới bẩn-thỉu cả, cần phải sắm ít đồ mới mà dùng, thì lựa là tôi còn phải kiếm có mới đi được. Tôi bèn lững-thững từ quán trọ đi ra, nói khoác với nàng và chủ-quán rằng để đi tìm xe-ngựa mà thuê ra phố, ki thực

là trong lưng không còn xu nhỏ, phải chịu đi chân. Tôi bước đảo cẩu đến chỗ *Hàng-hậu-nhai* thì tôi nghỉ lại, để tính toán ra *Ba-lê* đi những đâu mà làm những việc gì.

Đến đó, tôi ngồi xuống bãi cỏ, tôi nghĩ-ngợi một hồi lâu, thì kết-cục thành ba cái vấn-đề thiết-yếu sau này, cần phải giải ngay mới được. Một là phải đi lo lấy ít tiền mà chỉ trăm nghìn món khẩn-thiết bằng nhau cả. Hai là phải lo-lắng làm sao cho sau này có kế duynh-sinh mà ăn ở cùng nhau cho được trọn- vẹn. Ba là cần phải hỏi-han tin-tức, rồi kiểm kế thủ thân làm sao cho tôi với nàng cùng được ở yên, không phải e sợ chi quan đoi bắt nữa.

Tôi ngồi xoay đi tính lại mãi, để tìm phương giải-quyết ba vấn-đề khẩn-cấp ấy, mà thấy ba điều cùng khó ; sau tôi lại định tạm bỏ bớt đi hai điều sau rốt, để hãy chuyên tâm lo lấy một điều thứ nhất. Tôi với nàng đem nhau đến chỗ xóm *Say-dô*, tưởng cũng đã là kín đáo. Còn như những kế sinh-nhai hậu nhứt, thì tưởng trước hãy nên lo lấy sự khẩn-thiết đương thời.

Vậy thì việc khẩn-cấp nhứt là lo làm sao cho cái túi không, tự-dụng có bạc bỏ vào, T... công-tử đã có hảo tâm mà xin giúp tôi ít tiền tiêu dụng, nhưng tôi đã từ-chối đi rồi, không lẽ bây giờ lại đến ngửa tay xin

lại. Mặt nào mà lại đi đem nông-nôi tưng-bấn của mình kê-lễ với một người khách lạ, mà xin người ta tư giúp cho mình! Duy chỉ có những quân vô-liêm-sĩ mới dạn dày thế được. Hoặc là một người quá sùng-thượng cái lý-tưởng hạ mình trong *Gia-tô* tôn giáo, mới dám lên trên được cái nước mặt dày hồ-thẹn ấy. Mà tôi thì không phải là đũa vô-liêm-sĩ, cũng chẳng phải là người sùng đạo. Ví dù tôi phải xẻ đôi huyết-mạch ra mà tránh được khỏi những nước hèn-hạ ấy, tôi cũng sẵn lòng xẻ bỏ kia mà.

Sực tôi lại nhớ đến anh *Ti-ba* mà nghĩ trong bụng rằng: Anh *Ti-ba*, bạn tốt *Ti-ba* của ta, có lẽ nào có thể cứu được ta mà lại không cứu? Hẳn là bạn ta không bao giờ tàn-nhẫn đến thế. Ta kể nông-nôi cho bạn nghe thì chắc bạn cũng xiêu lòng bạn giúp, nhưng mà trước khi giúp, chắc bạn còn đem những điều nhân-nghĩa, luân-lý ra mà làm cho ta đến chết ngạt.

Thôi thì đành một trận mắng nhiếc tận từ, đành chịu những lời thấp cao khuyển-bảo, đành nghe mấy câu dọa-nạt đến điều. Bạn ta chắc sẽ đem lòng cứu giúp, mà bán cho ta thật đắt, cái điều-đứng ấy ta nghĩ đến trước thì thà rằng đem xẻ một phần máu cho ai mà tránh khỏi được cũng xin đem xẻ, còn hơn rằng để bạn mắng mỏ tận

từ, làm cho ta phải đau lòng, phải hối-hận mãi mãi về sau. Nghĩ đi thì thế, tôi lại nghĩ lại rằng: Ừ! Vậy ra ta không còn hi-vọng nào nữa. Bởi vì ngoài hai phương-kế ấy, không còn có phương-kế nào khác. Mà trong hai phương-kế ấy, mỗi phương-kế nào cũng nhục cho ta đến nỗi thà đổ đi nửa máu còn hơn phải dụng, nghĩa là thà đổ hết máu trong mình đi, còn hơn phải dụng cả hai. Ừ mà thật thế, thà rằng ta mất hết máu trong mình không còn một giọt để lại, còn hơn phải đến nước đê-hạ lạy van.

Nhưng mà đương lúc này, nào phải là lúc ta lo huyết-mạch còn hết đầy vơi. Ta lo là lo cho *Mai-nương* làm sao có cách độ thân di-dưỡng. Ta lo là lo làm sao cho được mãi mãi yêu nàng, cho nàng trọn-vẹn cùng ta. Còn có cái gì là cái ta đem cân-nhắc được cho ngang vơi nàng nữa. Từ khi ta gặp nàng cho đến bây giờ, ta chưa hề dám đem cái gì ra mà cân vơi nàng bao giờ. Nào là vinh, hoa, phú, quý, hiếu, nghĩa, liêm, sỉ, có cái gì ta coi bằng nàng đâu. Quyết hẳn cũng còn có điều ta trọng lắm đến nỗi chết để mà được, chết để mà khỏi, ta cũng không nên từ. Nhưng mọi điều ấy là ta coi hơn mạng ta mà thôi, chứ bao giờ ta có coi được bằng *Mai-nương*. Tôi đã tự biện ra những lẽ tinh-vi như thế, thì tôi

quyết ngay một việc. Tôi bèn đứng dậy ra đi, chỉ đánh liều đến ngay nhà *Tỉ ba* trước, rồi đấy không xong, ta mới lại đến thăm *T... công-tử*.

Vào đến cửa ô, tôi tuy trong mình không có xu nhỏ, mà dám kêu xe đi, chắc thế nào trong hai nơi cũng có một nơi vay được. Tôi bảo xe đem tôi đến vườn *Lục-xâm-bảo* rồi tôi chờ đó, sai người đánh xe đi gọi *Tỉ ba* đến. Bạn không để đợi, ra ngay. Tôi thật tỉnh mà tỏ ngay nông-nôi tưng-bấn. Bạn hỏi tôi chỗ thăm *bích-tôn* tôi hoàn lại khi trước có đủ hay chẳng. Tôi rằng đủ, thì bạn đi kiếm ngay mang đến, mặt mày hớn-hở tươi cười mà đưa cho tôi. Cái vui-vẻ trong việc cho nhau như thế, duy chỉ trai gái yêu nhau, bạn hữu yêu nhau mới có mà thôi.

Tuy rằng trước khi tôi cầu bạn, tôi cũng đã biết rằng bạn phải cho rồi, vậy mà tôi thấy nói dễ dặt lời như thế, tôi cũng phải lấy làm quái-lạ. Sao mà lần này anh tôi lại không trách móc khuyên ngăn chi cả? Nhưng tôi tưởng thế là xong, thật đã làm to. Lúc bạn đếm bạc ra cho tôi cầm lấy rồi, chỉ còn một việc từ-giã bạn mà về nữa thôi, thì bạn rủ tôi dạo quanh một lượt trong vườn nhà-nước. Nguyên tôi chưa nói động gì đến *Mai-nương* cả, thì bạn vẫn chưa biết

rằng nàng cũng đã ra ngoài. Vậy cho nên cái bài luân-lý của bạn giảng cho tôi nghe hôm ấy, chỉ nói riêng về một việc tôi mạo-hiêm trốn ra khỏi ngục *Thánh La-da* mà thôi. Bạn e rằng tôi đã không theo được những cách giáo-dục hay ở trong ngục-thất, phen này giang-hồ rồi lại quen thú vẫy-vùng.

Nhân bạn mới thuật cho tôi nghe rằng tôi trốn ra được hôm trước, hôm sau thì bạn vào thăm tôi ở nơi ngục-thất, vào đến nơi nghe tôi trốn khỏi một cách hung-hiêm như vậy thì ngạc-nhiên quá đỗi, không sao nói xiết. Bạn vào hầu chuyện ông cố coi ngục, thì thấy đạo-nhân hầy còn run-sợ chưa yên. Tuy vậy, mà người còn có lòng từ-bi giấu-giếm không bằm quan trên biết hết sự thật; còn việc tôi giết tên canh cổng, cố cũng giữ không để tai-tiếng ra ngoài. Vậy thì về phương-diện đó, tôi không cần phải lo sợ cho lắm. Nhưng nếu trong người tôi còn lại lấy chút lương-tâm, thì nên phải cảm lấy ân trời cao rộng, khiến cho việc ấy êm xuôi. Trước hết nên dâng thư về cho ông thân-sinh tôi xin về mà chịu ân giáo-huấn. Bạn khuyên tôi khá mau mau từ chốn *Ba-lê* về trong gia-tộc mà cố tu-tĩnh gỡ lại những điều tội lỗi.

Tôi chịu khó nghe bài diễn-thuyết của bạn cho đến hết. Trong lời bạn nói, cũng có nhiều câu hỏi đả cho tôi. Kỳ nhứt, là tôi không phải lo sợ chi về việc trốn ngục mà ra cả. Từ đây các phố xá kinh-thành lại là một đất tự-do cho tôi rồi. Kỳ nhì, tôi mừng rằng bạn không biết chuyện *Mai-nuong* đã trốn khỏi phúc-đường về ở với tôi rồi. Tôi có ý xét thì bạn trong khi nói chuyện hay kiêng việc nàng mà không nói đả-động gì đến, chừng là bạn cũng tưởng nỗi nhớ thương của tôi phai-lạt đi rồi. Nếu không, sao lại yên lòng về nàng như thế. Tôi quyết chí theo lời bạn, dẫu chẳng về quê ở với cha tôi thì cũng dâng vài lời tạ tội và tình nguyện từ nay xin ăn ở cho phải đạo cùng xin vâng lời nghiêm-huấn. Tình thật thì tôi chỉ gạn-gùng ông già làm sao, để ông gửi cho tôi ít bạc, nói rằng để ăn học tại kinh-thành, ngày ngày vào nghe giảng sách tại Hàn-lâm. Nói rằng xin tu trở lại thì chắc nghiêm-đường cũng chẳng tin nào. Mà tôi xét trong lòng, thì lời tôi kính dâng thân-phụ như thế cũng gần tình thật của tôi. Chẳng những chỉ tôi không muốn chơi-bời lêu-lông gì nữa, mà tôi lại muốn có việc gì chăm-chút cho ra con người lương-thiện mà hữu dụng cho đời, quí hồ công-việc ấy đừng có ngăn trở việc tình của tôi mà thôi.

Tôi tính rằng vừa ở với nàng vừa đi học cũng là thuận cảnh, chứ không có điều gì trái ngược cả.

Tôi nghĩ trong bụng như thế, thì hoan-hỉ mà hẹn với bạn nội ngày hôm ấy tôi có thư đệ về cho thân-phụ. Tôi từ-biệt bạn, tôi vào ngay một nơi kia, nhờ một gộc bàn, mua một tờ giấy viết một bức tâm-thư thật là kinh yêu, thật là chịu lụy mà gửi về cho cha tôi nhà-quê. Lời lẽ tôi viết ra khi ấy từ tim gan mà ra, cho nên văn-từ não-nuột, ý-từ thật-thà, khi tôi đọc lại, tôi cũng phải khen lấy rằng hay, chắc hẳn gan lim cũng chuyễn.

Tiền lưng đã sẵn, vì thử bây giờ tôi đi xe thì cũng được rồi, nhưng tôi lại làm cao với mình, đứng-dính đi chun đến nhà T... công-tử, tự hồ được thi-thố cái tự-do thiên-phó chi quyền ra ở đường cái, lấy làm hơn-hở. Nhưng tôi đương đi vung-vãng ngoài phố thì tôi sức nghĩ ra rằng bạn tôi bảo chẳng nên lo, là chẳng nên lo về việc tôi thoát ngục mà thôi. Chết một nỗi sau khi tôi thoát ngục rồi, tôi lại còn cau-liên một việc đi đánh tháo cho *Mai-nuong*, rồi kể việc anh nàng bị hại, dầu mình chẳng có ý gì gian trong việc ấy, mình cũng là một người chứng tá, mắt nom thấy việc tại nhiên quan cũng cho tìm. Tôi sức nào

đến những điều ấy thì tôi sợ lạnh gáy, tôi bèn đi tắt vào một ngõ ngang, rồi tôi kêu xe mà đến thẳng nhà T... công-tử. Công-tử thấy tôi lo sợ cũng phải phì cười. Đến khi công-tử thuật lại chuyện cho tôi nghe, thì tôi cũng phải cười tôi về cơn sợ hãi. Ban tôi nói rằng tôi đem nàng đi khỏi hôm trước thì sáng sớm hôm sau, bạn tìm kế che đậy cho khỏi ai ngờ rằng mình có can-liên đến việc đánh tháo. Bạn bèn giả tảng không biết gì mà lại vào phúc-đường xin thăm nàng *Mai-nương*. Thì ra trong phúc-đường chẳng ai ngờ cho bạn, mà cũng chẳng ai ngờ cho tôi cả. Họ thấy bạn vào thì họ cười ồ mà thuật lại cho bạn nghe rằng người đầu nhan-sắc tuyệt-vời như thế, lại theo thẳng ở mà đi. Bạn nghe nói thế, thì bạn lại tảng lờ đáp rằng: Lạ chi câu ấy, đi theo ai cho thoát khỏi chốn giam cầm, mà chẳng đi theo.

Từ phúc-đường, T... công-tử đến nhà *Lê-cốt* để thăm hai chúng tôi, hỏi chủ có nhà cho mượn, làm nghề đóng xe-ngựa, thì chủ nhà nói chẳng thấy đôi nào đến đây ở cả. Vì phỏng là khách của *Lê-cốt* thì trách nào mà chẳng thấy vào, vì giữa lúc ấy, *Lê-cốt* vừa bị hại, ý chừng khách đến cửa nghe tin thì lại trở ra. Nhân đó chủ nhà lại kể cho T... công-tử nghe đầu đuôi cái

chuyện giết người hôm trước. Số là hai giờ đồng-hồ về trước, có thấy một người bạn đồng-ngũ của Lệ-cốt đến rủ va đánh bài. Hai người đánh chác gì với nhau không biết, trong nọn một tiếng đồng-hồ thì thấy người kia kêu đã thua mất trăm é-cru nghĩa là cả gia-tài có vậy. Khách thua bạc xin vay lại một nửa. Lệ-cốt không nghe; hai bên cãi nhau nói đến những lời tàn-tệ. Người kia rủ ra đấu kiếm, thì Lệ-cốt cũng lãn-khân chẳng chịu, người thua bạc bèn ra về mà đe chuyện đập đầu. Cách một lát thì quả y như lời dọa. T... công-tử lại nói rằng từ ấy vẫn vì vợ chồng tôi mà lo ngay-ngáy, chẳng hay ấm lạnh làm sao. Luôn tiện công-tử lại nài có việc chi cần xin giúp-dỡ. Tôi bèn nói thật ngay chỗ ẩn cho bạn biết, thì bạn xin phép lại thăm và cùng chúng tôi ăn cơm tối.

Tôi chỉ còn một việc đi sắm ít quần áo cho nàng, tôi bèn mời bạn đi theo tôi ngay một thể, chờ tôi trước cửa hàng áo, rồi cùng về Say-dô với tôi. Tôi không biết rằng T... công-tử thấy tôi nói thế thì đồ cho tôi muốn gạ vay tiền sắm áo, hay là bởi tính con người bần sinh phóng-khoáng, tự-nhiên thấy tôi túng-bấn mà thương tình muốn giúp, công-tử liền đưa tôi đến nhà hàng quen, bảo tôi chọn lấy đồ dùng cho

Ủ, tôi lấy thứ vừa thì lại bắt tôi lấy những thứ thượng hạng đắt tiền, rồi đến khi tôi hỏi tính tiền để trả thì lại cấm nhà hàng không được lấy xu nào của tôi hết. Sự ấy ban tôi cho tôi một cách rất nhã, tôi không nở từ-chối, mà cầm lấy cũng không thấy ngượng chút nào. Từ đó mà ra, tôi với khách cùng nhau về *Say-dô*, đem cái về mặt tôi khi về mà tỉ với cái về mặt lúc ra đi, thì vui buồn khác nhau nhiều lắm.

Nàng thấy tôi về, lại thấy ông khách tử-tế thì đâu còn chút lo-phiền nào cũng phải tan đi hết sạch. Vả tôi về đến cửa, tôi đã bảo ngay nàng rằng :

Mình ơi ! ta hãy quên những nỗi ưu-phiền mới khỏi đi, mà từ đây ăn ở với nhau cho hết đường sung-sướng. Ngẫm cho cùng ái-tình là một ông thầy dạy khôn hay lắm. Yêu nhau gặp được lúc cơn may vận tốt như lúc này, một tiếng cười, một đuôi con mắt nhìn nhau, cũng hả nghìn nỗi gian-nan.

Bữa cơm của chúng tôi hôm ấy, thật là một cảnh-tượng vui-vẻ.

Tôi được ở với *Mai-nương*, trong tay cầm trăm *bích-tôn*, tưởng chừng như kẻ phú-hộ giàu nứt ở đất *Ba-lê* cũng không sướng bằng mình. Người ta ở đời thế-lực phải được bao nhiêu điều sở ước là giàu-có bấy nhiêu, chứ không nên đem số bạc ra mà

tình giàu nghèo. Khi đó bao nhiêu điều sẽ ước của tôi đã mãn cả rồi, không còn có thứ gì phải thêm muốn nữa. Đến như cảnh tương-lai, tôi cũng không lo. Tôi chắc rằng thế nào cha tôi cũng gửi ra cho tôi nhiều ít, bởi vì năm ấy tôi vừa đúng hai-mươi tuổi, theo phép nước thì tôi đã được quyền chia gia-tài của mẹ tôi để lại cho rồi.

Tôi nói thật ngay với nàng *Mai-nương* rằng cơ-nghiệp tôi cả thầy chỉ có trăm *bích-tôn*. Bấy nhiêu tưởng cũng đủ mà ngồi yên chờ *lười-vận* khá, mà *vận* khá rồi tất là phải đến, một là có của cha tôi gửi cho, hai là tôi đi đánh bạc được.

Bởi vậy trong mấy tuần-lễ đầu, tôi chỉ nghĩ đến cách ăn ở làm sao cho thỏa-thuê sung-sướng, hãy biết nắm trong tay cái *phong-túc* một thời.

Buổi ấy tôi còn chút *ngượng* mặt với các bạn quen, vả lại cũng còn e quan *Cảnh-sát* đôi ba chút, cho nên chưa dám đến những chỗ sòng to ngày trước. Tôi đành phải đến đánh cò-con ở mấy nơi bạc nhỏ ít tai-tiếng. Ở các nơi đó, *Tài-thần* may cũng vì tôi, không đến nỗi phải giở ra những nghề *lật-léo*. Cứ mỗi buổi chiều, tôi ra phố tìm nơi *dậy-hóa*, tối lại về *Say-dô*. Thường thường tôi đưa cả *T...* công-tử cùng về. Công-tử thì mỗi ngày một nên thân-thiết với chúng tôi.

Mai-nương thì tự dĩa tìm lấy được những phương giải muộn. Đi lại làm quen được với mấy ả thanh-xuân cứ mỗi năm đến mùa xuân thì về vùng ấy ở. Mấy chị em rủ nhau khi thì đi dạo chơi ngắm cảnh, lúc thì giở vài ba ngón tiêu-khiển của đàn-bà. Thỉnh-thoảng xoay ra ván bài ván bát côm-con, nàng cũng kiếm được đủ tiền xe ngựa. Lúc cảnh lắm nàng đi dạo chơi trong vườn *Buu-luân*, đến tối tôi về thấy nàng lại càng đẹp lắm, càng vui-vẻ lắm, càng mặn-nồng với tôi lắm.

Tuy nhiên, trên quăng trời quang-đăng bỗng thấy kéo một vài đám mây đen nó dọa mưa to gió lớn vào cái dinh sung-sướng của tôi. Nhưng chẳng bao lâu, mây ấy tan đi hết sạch mà tình vui cười của *Mai-nương* lại khéo làm cho câu chuyện kết-cục một cách buồn cười, để cho tôi về sau nhớ đến chuyện ấy bao giờ, thì lại càng cảm cái bụng nàng yêu thương tôi và cái tình nàng hay bỡn-cợt.

Việc ấy đầu đuôi như sau này: Thằng nhỏ ở hầu chúng tôi, một ngày kia nó gọi tôi ra một chỗ, lúng-túng mà thưa với tôi rằng nó có một câu chuyện bí-mật muốn thuật cho tôi biết. Tôi giục nó cứ thật mà nói tôi nghe thì nó nói quanh nói quẩn một hồi, rồi rí với tôi rằng có một ông quan

lớn ngoại-quốc phải lòng cô *Mai-nương*. Tôi thoát nghe nói, máu nóng ùng-ùng chuyển động trong huyết-mạch. Tôi mới thét hỏi: « Vậ thế cô mày có phải lòng người ta không? » Tôi phải tính nóng, làm cho thẳng bé sợ-hãi, không dám nói hết. Tôi hỏi dồn phách mãi, nó mới ấp-úng mà thừa rằng con mắt nó mới nom được đến đó mà thôi. Nó chỉ biết người ngoại-quốc ấy mấy bữa nay chăm vào vườn *Bru-luân* lắm, đỗ xe-ngựa một nơi, rồi cứ một mình lủi-thủi vào các đường con ngõ ngách mà đi, có ý đón đường cô *Mai-nương* mà đi qua trước mặt hoặc đi gần mà tán chuyện. Nó thấy thế thì nó có ý hỏi dò những quân hầu-hạ người ngoại-quốc, thấy quân ấy nói chủ là bậc Hoàng-thân bên nước *Ý-dại-li*, nghe như chủ cũng có chuyện hoa-nguyệt chi đây. Nó chỉ biết có vậy mà thôi. Bữa qua Hoàng-thân khi ở trong vườn đi ra, thấy nó đi hầu cô, có ghé lại hỏi tên nó, rồi khen nó khéo kiếm được bà chủ quốc-sắc thiên-hương mà hầu. Thằng bé vừa nói vừa run lấy-bầy.

Tôi nghe mà nóng ruột, chỉ muốn nó nói mau mau cho đến câu kết xem thế nào. Nhưng nó chỉ kết bằng van bằng lạy, bằng lời xin lỗi. Tôi biết là khờ tại mình nóng-nảy. Sau tôi phải làm mặt thuận-hòa lại mà

giục nó nói hết chuyện cho tôi nghe thì nó thề rằng nó chỉ biết đến thế, vả từ hôm qua đến nay nó không gặp những quân hầu của Hoàng-thân Ý-dại-lị, thì từ hôm qua đến giờ, có những gì nó không biết. Tôi hỏi lại sự tôi nóng-nảy, tôi lấy ngọt-ngào mà khen nó và tôi lại thưởng cho nó nhiều tiền, và bảo nó cố rình mò ông Hoàng Ý-dại-lị xem ông ấy làm những trò-trống gì. Còn về phần *Mai-nương* thì tôi không để cho nàng biết rằng tôi có nghi-ngờ gì nàng cả.

Nói thật tình thì tôi thấy nó run-sợ mà nói như thế, bụng tôi cũng nghi-ngờ, máu ghen nổi lên chết từng khúc ruột. Chắc thằng này còn biết nhiều nữa mà sợ ta không dám nói. Sau tôi nghĩ đi nghĩ lại thì tôi lại không ngờ gì nữa, lại tiếc rằng mình sao vội giận. *Mai-nương* bị kẻ khác yêu không phải là phạm một tội. Có lẽ người ta yêu nàng mà nàng không biết. Vả nếu tôi mà thêm cái thói ghen vào trong lòng nữa thì rồi khổ-não lại biết là bao.

Hôm sau tôi lại lên tỉnh thành định đánh bạc to mà dậy-hóa cho mau, để lấy tiền mà mau mau dọn nhà đi nơi khác, cho khỏi lo âu gì về cái chuyện ông Hoàng Ý-dại-lị này nữa. Tối hôm ấy, không có tin-tức gì làm cho tôi phải lo-lắng cả. Ông Hoàng-thân

Ý-dại-lị cũng vào chơi vườn hoa, cũng lại gạn-gùng làm quen với thằng ở của tôi, muốn nhờ nó làm mai cho mình với Mai-nương. Lấy đó mà suy, thì biết rằng chưa có giao-thiệp riêng với nàng lần nào. Ông Hoàng hỏi nó căn-vắn hết chuyện nọ đến chuyện kia. Hẹn cho nó không còn thiếu thức gì, rồi dúi cho nó một phong-thư với mấy đồng tiền vàng, mà nhờ nó đưa giùm phong-thư cho chủ.

Được hai hôm như thế không có điều gì rủi-ro hết. Đến hôm thứ ba thì hơi thấy động. Hôm ấy tôi đi đánh bạc về khi trể. Thằng nhỏ nói với tôi rằng ban chiều cô đi chơi với mấy người đàn-bà khác, bỗng thấy cô bỏ bạn mà đi lảng vào chỗ vắng, rồi ra hiệu cho ông Hoàng Ý-dại-lị đi theo, khi ông Hoàng đến gần cô thì cô dúi cho ông một phong-thư, ông Hoàng mừng-rỡ mà nhận lấy, toan nắm tay cô mà hôn, nhưng cô chạy vội-vàng ngay ra với bạn thì ông Hoàng chỉ ôm cái phong-bì mà hôn chũ thôi. Từ lúc cô về nhà, cô vui-vẻ khác thường, lúc nào mặt-mày cũng hớn-hở. Mỗi một tiếng nó nói, như dao đâm vào ruột tôi. Tôi còn nghi, lại hỏi nó rằng:

— Con chắc như thế, không phải là mắt quáng mà nhìn sai chứ?

Thằng bé trỏ trời vạch đất mà thề.

May đâu, giữa lúc ấy thì nàng nghe tiếng giầy tôi đi về, chạy ra đón tôi một cách mong-nhớ lạ-lùng, trách tôi sao về chậm quá. Giá nàng không ra thì không hay tôi phát điên phát rồ lên đến thế nào. Nàng hỏi tôi thế, rồi chẳng để cho tôi kịp nói, đã ôm lấy tôi mà hôn lấy hôn để. Khi thẳng nhỏ đã đi xa rồi, nàng lại trách tôi sao độ dày về khuya như vậy, đã ba tuần-lễ, chẳng ngày nào là ngày tôi ở luôn với nàng, cứ để nàng phải trông ngóng hoài hoài, vậy từ nay, nàng xin với tôi cứ hai ngày thì phải để riêng cho nàng một, đến mai thì tôi phải ở nhà với nàng suốt từ sáng cho đến tối, không được đi đâu. Tôi đang tức bèn gay-gắt mà rằng :

— Mai ta sẽ ở nhà, điều ấy xin đừng phải bảo.

Nàng làm lơ như không biết rằng tôi phiền-muộn, rồi nàng cứ cười cười nói nói mà kể cho tôi nghe ban ngày hôm ấy đi chơi những đâu, làm những trò gì. Tôi thấy nàng thế thì tôi nghĩ trong bụng rằng : « Lạ thay là cái gái này ! Không biết những cách điệu này là diềm lành hay diềm dữ đây ? Bấy giờ tôi mới lại sực nhớ đến cái chuyện phân-ly buổi trước. Tuy nhiên, trong cái vẻ vui cười, trong cách ve-vuốt

của nàng, tôi nom cũng có điều thành-thực, hợp với khí sắc bề ngoài.

Tôi nói tôi hơi rầu-rầu kém tươi là vì canh bạc đen, thua mất nhiều ít, thì nàng tin ngay là thật. Tôi thấy tự nàng gạn tôi hôm sau ở nhà với nàng cả ngày thì tôi lấy làm may lắm. Như thế thật là gãi ngay chỗ ngứa của tôi. Vì nếu nàng không nói trước, thì tôi cũng đã định như thế, nhưng tự tôi mà ở nhà thì tất nhiên là để nàng ngờ. Tôi đã tính trước hôm sau dầu không có việc gì xảy ra chẳng nữa, tôi cũng quyết dọn sạch cửa nhà ra thành-phố, đến xóm nào là xóm không có dây-dương gì đến những hoàng-thân nước Ý-đại-li mà ở cho yên. May mà được như ý tôi thế thì đêm hôm ấy tôi ngủ yên giấc hơn một chút, song cũng vẫn ghê có việc gì đau-dớn tới nơi đây.

Sáng ngày ra, vừa thức dậy, *Mai-nương* bảo tôi rằng dầu ở trong nhà với nhau mà thôi, không đi đâu cả, song nàng cũng muốn để tôi chải-chuốt lịch-sự, nàng xin nhận phần chải đầu xếp tóc cho tôi. Nguyên tóc tôi đẹp lắm. Thường nàng đã chải-chuốt lấy cho tôi nhiều lần rồi. Nhưng hôm ấy thì tôi thấy nàng uốn-nắn kĩ-càng một cách đặc-biệt. Tôi phải chiều nàng mà ngồi vào trước cái bàn gương-lược của nàng, để cho nàng tùy thích mà lôi kéo, chải gỡ,

vặn tét trăm vành trăm vẻ. Chốc chốc nàng lại bắt tôi quay mặt lại để cho nàng nhìn, thì nàng tì hai bàn tay vào vai tôi rồi ngắm nghía một cách yêu-đương qui-trọng la-lùng. Khi nàng đã xoay-xở tôi cho đến vừa ý rồi, nàng hôn hai ba cái, rồi lại bắt ngồi vào bàn để nàng chải-chuốt nữa.

Việc rờn nhau như thế kéo dài cho đến bữa cơm chiều. Tôi không hề thấy lúc nào nàng có nóng ruột, rõ ra thích chí mà làm đóm cho tôi, chứ không có một li nào là li hàng chợ, tôi không thể nào còn ngờ được rằng nàng có ý thất tiết với tôi hôm ấy. Đã mấy lần tôi toan nói thật cả những nỗi ngờ vực cho nàng nghe mà xin lỗi với nàng đi cho nó nhẹ tấm lòng. Nhưng tôi lại ước-mong việc ấy tự khác rồi nàng nói trước, tôi đã sẵn-sàng làm ra cái bộ mặt thẳng, hờm đời ta có nhân-ngãi yêu mình đây.

Chải-chuốt xong, nàng với tôi cùng nhau ra ngoài phòng khách. Ra đến nơi, nàng lại sửa-sang mái tóc cho tôi một lần nữa, đương sửa dở thì người nhà vào nói có *Mỗ Hoàng-thân-vương* xin vào bái yết. Tôi vừa nghe lọt, tôi lấy tay tôi đẩy nàng ra mà thét rằng :

— Cái gì? À? Hoàng-thân-vương nào?

Nàng không đáp tôi chỉ bảo thẳng ở:

— Mời thân-vương lên đây.

Rồi mới quay lại tôi mà rằng :

— Minh ơi ! tôi yêu mình hết sức. Nhưng tôi xin mình chiều tôi một lát, một giây phút mà thôi. Minh mà chiều tôi thì tôi yêu mình gấp nghìn phần. Tôi đội ân mình cho đến mãn kiếp.

Tôi vừa tức giận, vừa giật mình, liu lười không nói ra được. Nàng lại nài câu ấy lần nữa, tôi thì lúng-búng tìm lời tàn-tệ để mà chối phắt không cho. Giữa lúc ấy thì nàng nghe tiếng người mở cửa vào, nàng bèn một tay túm tóc tôi để xoa trên vai, một tay thì cầm lấy cái gương để trên bàn rửa mặt. Nàng cố sức mà lôi tôi ra cho kịp được, lấy chân đạp cánh cửa mà đem tôi ra ngoài, để cho ông khách vào chơi gặp một cảnh-ngộ lạ-lùng, khiến cho khách phải ngỡ-ngác. Tôi nhìn ra thì thấy một người ăn bận rất là lịch-sự, nhưng mặt thì nhẵn-nhỏ như con hầu.

Tuy rằng khách thấy vậy cũng lúng-túng chưa hiểu ra chuyện gì, song khách cũng cúi chào một cách rất khiêm-tôn lễ-phép. *Mai-nương* không để cho khách kịp mở miệng nói nửa câu gì, giờ ngay gương vào tận mặt khách mà rằng :

— Xin quý-khách hãy nhìn vào gương mà ngắm cho kỹ, rồi khách thử phân-giải cho phận đàn-bà ở thế nào là phải. Quý-khách

sở cầu lòng thiệp thương-yêu. Đây là người của thiệp yêu, và thiệp đã thề trăm năm cũng chỉ yêu, có một người này. Xin quý-khách thử so-sánh lấy mà coi. Nếu quý-khách tự-phụ rằng có thể tranh được lòng thiệp với người yêu của thiệp, thì cũng xin nói cho thiệp hay cái tự-phụ ấy dựa vào hà duyên cố? Bởi vì cứ như con mắt thiên-cận của tiện-thiếp đây nom ra, thì bao nhiêu Hoàng-thân-vương nước Y-dại-li góp nhặt cả lại, tưởng cũng không ăn đứt được một sợi tóc tay thiệp cầm đây thì phải.

Trong khi nàng đọc cái bài diễn-thuyết cuồng-dại ấy, mà chừng là những lời nghĩ sẵn đâu từ trước, thì tôi cố sức tôi gỡ tóc tôi ra. Tôi đã khiến lấy cách như mà chừa lại cái lời sỉ-mạ người ta đó. Nhưng người khách vương-tôn lại xử khiếm-nhã trước, làm cho tôi toan dãi tử-tế mà lại thôi. Khách cười gượng mà rằng:

— Cô ơi, cô, quả tôi mới được mở mắt ra nom rõ, thì tôi nom ra cô đã thạo nghề lắm lắm. Trước tôi vẫn tưởng cô chưa lỗi đến thế.

Nói thế rồi khách không thèm nhìn *Mai-nuong* mà quay lưng đi ra, vừa đi vừa lầm-bầm rằng gái nước Pháp không hơn gì gái nước Ý. Tôi thấy con người nhỏ-

nhẹn lại lấy cách tiểu-nhi mà đối lại với tiểu-nhi như thế, thì tôi cũng khinh ngay đi, chứ tôi không nghĩ gì đến sự khiến cho người ấy phải nghĩ thế khác về đàn-bà nước tôi làm gì nữa.

Khách ra khỏi, *Mai-nuong* buông tóc tôi ra, chạy đến ngồi phịch vào một cái ghế bành mà cười vỡ cửa vỡ nhà. Thật tình thì tôi thấy nàng vì tôi mà bỏ đám khách giàu-sang, tôi cũng động lòng cảm cái tình yêu-mến. Nhưng cái trò đùa tôi cho là hơi quá. Tôi bèn sẽ trách mắng nàng. Bấy giờ nàng mới thuật lại cho tôi nghe rằng, người ấy đeo-đuối nàng trong vườn *Bru-luan* đã mấy ngày trời, liết nhãn mặt khi lại đến đảo đôi mắt trở, rồi lại viết thư mà nhờ tay tên đánh xe-ngựa đưa cho nàng, đề gheo nguyệt trên hoa, chẳng quản thân danh như thế mà đi đề hết tên, họ, phẩm-tước vào dưới cái thư ve-vãn. Nào những hẹn ta nếu chịu theo chàng sang bên kia núi (*Từ Đại-pháp sang Ý-đại-lị cách rẫy núi A-lặc-bá*) thì những đúc nhà vàng, những kê giường thất báu. Nàng nói rằng ngay lúc ấy nàng đã toan về kể hết với tôi chuyện ấy, sau lại nghĩ ra một cuộc vui đùa, cho nên bắm gan mà xếp nên tờ, đáp thư cho khách vương-tôn, xin tự-tyêu lâu trang ở lại, chỉ để cho tôi đóng vai tuồng mà

không nói trước. Tôi cũng chẳng nói chi cho nàng biết những câu tôi đã biết rồi, tình âu-yếm từ đó lại mặn-nồng hơn trước, nàng làm điều gì tôi cũng xin cho là phải.

Tôi có ý nghiệm trong suốt một đời tôi lúc nào ông Trời cũng cứ chơi khăm, kén chọn giữa khi đương rất vẻ-vang sung-sướng, mà bắt phải gặp những tai-ách lạ. Thuở ấy tôi được T... công-tử là bạn chí thân yêu-mến, lại được tình-nương âu-yếm đến dường, thì tưởng chừng như không còn có mối lo-sợ nào nữa. Ai hay đất bằng nổi sóng ùng-ùng, đương lúc ấy là lúc tôi sắp-sửa gặp một nạn to ghê-gớm, vì nạn ấy mà tôi đến cái nổi chua-cay, tôn-ông đã nom thấy tại ấp *Ba-xy*. Rồi sau dần dần tôi còn những bước lưu-ly cực-kỳ sâu-thẳm, bây giờ tôi kể lại chắc tôn-ông cũng không thể cho là thật được.

Hôm ấy, T... công-tử đương ăn cơm tối với chúng tôi, bỗng nghe tiếng xe đồ cửa, chúng tôi hỏi xe ai, thì thấy người nhà vào nói có *Mỗ Mỗ* thiếu-niên muốn vào chơi, chàng là con *Mỗ Mỗ* phú-ông nghĩa là người thâm-thù của chúng tôi đã bắt tôi mà bỏ vào ngục *Thánh La-da*, và bắt nàng mà bỏ vào nhà thương làm phúc. Những nghe danh-hiệu, mặt tôi đã đỏ bừng-bừng, tôi mới bảo T... công-tử:

— Thật lòng trời giun-giúi cho gã này đến trước mặt ta để chịu tội thay cho cha đó. Đệ cùng người này phải ngáng gươm cùng nhau một cuộc mới yên.

T... công-tử vốn quen biết *Mỗ Mỗ* sinh mà lại là chỗ chơi thân nhau lắm, bèn hết sức ngăn-cản tôi lại, nói rằng chàng ta tính khí thuần-nhã, chắc không có can-liên gì đến việc của cha khi trước, tôi chẳng tin hãy để cho vào tiếp chuyện, chắc chỉ ba câu là ý hiệp tâm đầu. T... công-tử ca-tụng với tôi đức-tính của *Mỗ Mỗ* sinh một hồi lâu nữa, rồi xin phép tôi cho chàng vào dự tiệc, tạm ăn cho nốt bữa giờ. T... công-tử lại còn e chúng tôi có ngại-ngùng điều chi phản trắc, bèn trở trời vạch đất thề mà nói chận ngay rằng khi chúng tôi đã quen biết người ấy rồi, chẳng những không phải e ngờ chi nữa, mà lại còn có thể cậy được người ấy bảo-hộ cho lắm cách. BẠN đã nói thế, tôi nào mà còn từ-chối được nữa.

Trước khi mời *Mỗ Mỗ* sinh vào, T... công-tử còn nói nhỏ cho *Mỗ Mỗ* sinh biết trước chúng tôi là ai. Khách thoát bước chân vào, chúng tôi đã đem ngay bụng mển. Khách hôn tôi, tôi mời khách cùng ngồi, khách nhìn *Mai-nương* mà tám-tắc khen con người quốc-sắc, rồi lại khen tôi và khen lây cho

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1911
RESEARCH REPORT
No. 10
BY
J. H. VAN VAN
AND
J. H. VAN VAN
CHICAGO, ILL.
1911

RESEARCH REPORT
No. 11
BY
J. H. VAN VAN
AND
J. H. VAN VAN
CHICAGO, ILL.
1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

LA PENSÉE DE L'OCCIDENT

BIBLIOTHÈQUE DE TRADUCTIONS

SÉRIE A

Œuvres Classiques, Antiques ou Modernes
(Couverture crème)

SÉRIE B

Œuvres Populaires, Françaises ou Étrangères
(Couverture rouge)

SÉRIE C

Ouvrages Didactiques et Livres de Vulgarisation
(Couverture verte)

Il paraît par mois au moins deux fascicules de 64 pages au minimum.

ÂU-TÂY TU-TUỞNG

DỊCH-VĂN THU-XÃ

LOẠI A

Những sách kinh-diễn cổ hoặc kim
(Bìa vàng)

LOẠI B

Những sách quốc-dân đọc nhiều,
nguyên-trước tiếng Pháp hoặc tiếng ngoại-quốc
(Bìa đỏ)

LOẠI C

Những sách dạy học và sách phổ-thông
(Bìa xanh)

Mỗi tháng xuất-bản ít ra hai quyển, mỗi quyển
số ít là 64 trang.

IMP. TRUNG-BẮC TÂN-VĂN, HANOI